

Eija Saavalainen

SUOJELEVATKO ELÄINSUOJELU- SÄÄDÖKSET REKIKOIRIA?

Rovaniemen
ammattikorkeakoulu
University of Applied Sciences

Rovaniemen ammattikorkeakoulu

julkaisusarja B 18

Suojelevatko eläinsuojelu- sädökset rekikoiria?

Eija Saavalainen

2010

ROVANIEMEN AMMATTIKORKEAKOULU

Julkaisutoiminta

Kehitys- ja palveluyksikkö

Jokiväylä 11 C

96300 Rovaniemi

puh. 020 798 4000

www.ramk.fi/julkaisutoiminta

julkaisut@ramk.fi

ISSN 1239-7733

ISBN 978-952-5923-00-1 (nid.)

ISBN 978-952-5923-01-8 (pdf)

Rovaniemen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B nro 18

© RAMK University of Applied Sciences

Rovaniemi 2011

Kannen kuva	Marika Sassali
Paino	Kopijyvä Oy, Jyväskylä
Taitto	Erja Hirvonen, Kopijyvä Oy, Joensuu

ESIPUHE

Eläimillä suoritettavat ohjelmapalvelut kuuluvat luontaisena osana matkailun palvelutuotekirjoon. Eläinten käyttö matkailun elämysten toteuttamisessa on jatkuvasa kasvussa. Eläimet muodostavat samalla tärkeän tekijän matkailuyrityksen laadun ja turvallisuuden hallinnassa. Asiakkaiden lisäksi myös työntekijät sekä matkailupalvelun koko hankintaketju hyötyvät siitä, että eläimillä tuotettava palvelu on laadukasta, eettisesti kestäväää ja turvallista. Eläinten hyvinvointi kertoo paljon matkailuyrityksen arvoista ja asenteista.

Matkailija tekee päätöksen kohteestaan yhä useammin kohteen imagon, turvallisuuden ja eettisyyden perusteella. Eläinten epäasiallinen, toisinaan jopa laittomuuksiin menevä kohtelu tai eläinten puutteellinen työskentely- ja elinympäristö kielivät ongelmista yrityksen turvallisuuden ja laadun johtamisessa. Joissakin tapauksissa ongelmat voivat johtua osaamisen ja tiedon puutteista, ei niinkään tahallisuudesta. Negatiiviset ilmiöt ja havainnot päätyvät kuitenkin herkästi julkisuuteen romuttaen sekä kyseisen yrityksen mutta myös koko toimialan mainetta vaikka kyse olisikin vain yksittäistapauksista. Eläimet ovat aihe, joka nostattaakin herkästi tunteita suuren yleisön keskuudessa, kansainvälisestikin. Rekikoirilla suoritettavien ohjelmapalvelujen turvallisuusasiat ovat myös usein esillä erilaisissa matkailuturvallisuuden seminaareissa ja koulutustilaisuuksissa.

Matkailuyrityksen laatutoiminnan ja turvallisuusjohtamisen tueksi tarvitaan tietoa lainsäädännöstä, hyvistä käytänteistä ja ohjeistuksista. Tradenomi Eija Saavalaisen kirjoittama teos paikkaa sitä aukkoa joka on havaittu rekikoiratoimintaa palvelevassa tietotuotannossa. Eija Saavalainen on kirjassaan käsitellyt rekikoiratoiminnan turvallisuus- ja laatuksymyksiä monipuolisesti. Saavalainen on kirjassaan asettanut lähtökohdaksi lain näkökulman ja verrannut sitä kentällä tapahtuvaan käytäntöön.

Käsillä oleva julkaisu pohjautuu Eija Saavalaisen opinnäytetyöhön, joka on laadittu Lapin matkailun turvallisuusjärjestelmää rakentavan koulutus, verkosto ja ennakointihankkeen toimeksiannosta. Kirja on hyödyllinen apuväline eläimiin tukeutuvien matkailuyritysten laadun ja turvallisuuden johtamisessa. Toivon, että kirjasta on apua myös eläinsuojeluviranomaisille heidän päivittäisissä tarkastus-, valvonta- ja neuvontatehtävissään. Lisäksi kirjaa voidaan käyttää koulutusmateriaalina yrityksissä ja oppilaitoksissa.

Pekka Iivari

Kehityspäällikkö

Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti

TIIVISTELMÄ

Tekijät	Eija Saavalainen
Vuosi	2010
Toimeksiantaja	Lapin matkailun turvallisuusjärjestelmä – verkosto, koulutus ja ennakointi -hanke
Työn nimi	Suojelevatko eläinsuojelusäädökset rekikoiria?
Sivumäärä	76
Liitteet	5

Tässä tutkimuksessa selvitettiin eläinsuojelulainsäädännön ja -valvonnan toteutumista Lapin rekikoiratoiminnassa. Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa rekikoirien elinoloja kenneleissä, safareilla sekä kuljetuksissa. Tutkimuksessa saatiin tietoa myös kunnaneläinlääkäreiden tarkastuskäytänteistä. Tutkimustulosten perusteella Elintarviketurvallisuusvirasto Evira ja Lapin aluehallintovirasto yhtenäistävät tarkastuskäytänteitä kouluttamalla eläinsuojeluviranomaisia ja rekikoirayrittäjiä sekä laativat tarkastusohjeen.

Tutkimuksen perustana oli vuonna 2008 aloitetun rekikoirahankkeen eläinsuojelutarkastuskertomusten pohjalta laadittu raportti. Tutkimukseen haastateltiin lisäksi neljää rekikoirayrittäjää sekä kahta eläinsuojeluvalvojaa. Tutkija peilasi myös omia kokemuksiaan rekikoiratoiminnasta. Tutkimusmenetelmänä käytettiin oikeusdogmatiikkaa ja empiriaa. Tulosten lisäksi tässä opinnäytetyössä esitellään Suomen eläinsuojelulainsäädäntöä, rikosoikeudellisia seuraamuksia ja eläinsuojeluvalvontaa.

Tutkimustuloksia saatiin rekikoirien tarhaolosuhteista. Kunnaneläinlääkärit antoivat rekikoirayrittäjille määräyksiä korjata eläinsuojelulliset puutteet kahdessakymmenessä kahdessa kennelissä. Eläinlääkärit eivät tarkastaneet lainkaan safariolosuhteita. Kuljetusvälineitä oli tarkastettu vain tarkastuskohteissa, joissa koirat olivat yöpyneet ajoneuvoissa. Tutkimustulosten perusteella tarkastuksia tulee tehostaa ja rekikoiratoimijoita ohjata ja neuvoa myönteisempään eläinsuojelulliseen suuntaan. Suomen eläinsuojelulainsäädäntö suojelee rekikoiria, jos lakia vain noudatetaan.

AVAINSANAT: rekikoira, eläinsuojelu, eläinsuojelulainsäädäntö

ABSTRACT

Authors	Eija Saavalainen
Year	2010
Commissioned by	Lapin matkailun turvallisuusjärjestelmä – verkosto, koulutus ja ennakointi -hanke
Name	Is animal welfare legislation protecting the sled dogs?
Pages	76
Appendix	5

The aim of this thesis was to investigate the implementation of animal welfare legislation and inspection in Lapland's sled dog industry. The purpose was to discover the quality of life of the sled dogs in kennels, safaris, and transportation. The thesis also provided information about inspections of the industry carried out by local veterinarians. The research results have enabled the Finnish Food Safety Authority EVIRA and the Regional State Administrative Agencies of Lapland to unify their inspection practices by training the animal welfare authorities and the entrepreneurs in the sled dog industry, as well as to form an inspection directive.

The research was based on a project report of animal welfare inspections in the sled dog industry. Four entrepreneurs and two animal welfare inspectors were interviewed in the research. The researcher also reflected on the findings through her experiences in the dog sled industry. The methods used in the research were legal dogmatics and empirical review. The Animal Welfare Act, the consequences of breaking the law and animal welfare inspection have also been introduced in this thesis.

The research showed the living conditions of the sled dogs in kennels. The local veterinarians had issued an order to correct the lack of animal welfare in twenty-two kennels. The local veterinarians had not inspected the safari conditions at all. The transport vehicles had been inspected only in cases where the dogs had stayed overnight in the vehicles. According to the results the animal welfare inspections have to become more efficient, and the actors in the dog sled industry have to be guided to a more positive attitude towards animal welfare. The Finnish Animal Welfare legislation can only protect the sled dogs if and when it is obeyed.

KEY WORDS: sled dog, animal welfare, animal welfare legislation

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	13
2 ELÄINSUOJELUA JA MATKAILUA	15
2.1 Tarve suojella kansaeläjiämme.....	15
2.2 Rekikoirat suurennuslasin alla.....	16
2.3 Toimeksiantaja.....	17
3 KOIRIIN SOVELLETTAVAA ELÄINSUOJELULAINSAÄDÄNTÖÄ	19
3.1 Eläinsuojelulaki ja -asetuksia.....	19
3.2 Laki ja asetus eläinten kuljetuksesta.....	20
3.3 Lemmikkieläimien tuonti- ja vientimääräykset.....	21
3.4 Eläintarha ja pysyvä eläinnäyttely	22
3.5 Kuolleen eläimen hävittäminen.....	22
4 RIKOSOIKEUDELLISIA SEURAAMUKSIA.....	23
4.1 Kriminalisointi	23
4.2 Eläinsuojelurikos, lievä eläinsuojelurikos ja eläinsuojelurikkomus.....	23
4.3 Eläintenpitokielto.....	24
4.4 Rekikoiratoimintaan liittyvät oikeudenkäynnit.....	25
4.5 Turvallisuusasiakirja	25
5 ELÄINSUOJELUVALVONTA SUOMESSA	27
5.1 Virallinen valvonta	27
5.1.1 Valvontahierarkia	27
5.1.2 Kuntiin valvontaeläinlääkäreitä	27
5.2 Vapaaehtoinen eläinsuojeluvalvonta	29
5.2.1 Aluehallintoviraston nimeämä eläinsuojeluvalvoja.....	29
5.2.2 SEY:n eläinsuojeluvalvoja ja -neuvoja	30
5.2.3 Kennelneuvoja	31
5.3 Eläinten terveys- ja hyvinvointivalvontaohjelma EHO.....	31
5.4 Rekikoirahankkeen valvonta	33
6. REKIKOIRAHANKE 2008–2009	35
6.1 Tarkastustulosten perusteella tarkastusohje.....	35
6.2 Määräykset rekikoiratarhojen tarkastamiseen.....	36
6.3 Rekikoiratarkastuslomake	36

6.4 Media.....	37
6.5 Tarkastuskohteita	37
6.6 Koirarodut	38
6.7 Koirankoppi tai muu sitä vastaava säänsuoja	39
6.8 Tietyllä paikalla kytkettynä pidettävä koira ja ulkotarha	42
6.9 Koiran häkki.....	44
6.10 Kuljetus ja majoittuminen	45
6.11 Muita havaittuja puutteita	46
6.12 Raportin tekijän havaintoja ja mietteitä rekikoiraominnasta	47
6.12.1 Ensivaikutelma	47
6.12.2 Keikkakoirat	48
6.12.3 Safarit	48
6.12.4 Perustarkastus ja pistotarkastus	49
6.12.5 Yhteistyö.....	49
6.12.6 Asiakassuhde	49
6.12.7 Eläinsuojelulain tulkintaa.....	50
6.12.8 Rekikoiratarkastuslomakkeen kehittäminen.....	51
6.13 Rekikoiraominnuksen raportoinnin yhteenveto	51
7 OHJEITA JA MUUTOKSIA REKIKOIRAOMINNAN JÄLKEEN	53
7.1 Ohjeistusta ammattimaiseen tai muuten laajamittaiseen koirien pitoon.....	53
7.2 Muutoksia eläimiin liittyvässä lainsäädännössä	55
8 HAASTATTELUT	58
8.1 Eläinsuojeluvalvoja Saira Keskitalon haastattelu	58
8.2 Rekikoiraominnuksen Jukka Honkapirtin haastattelu	59
8.3 Eläinsuojeluvalvoja ja rekikoiraominnuksen Marika Sassalin haastattelu ..	61
8.4 Rekikoiraominnuksen Reijo Jääskeläisen haastattelu	64
8.5 Rekikoiraominnuksen Aki Holckin haastattelu	67
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	70
LÄHTEET	73
LIITTEET	77

KUVALUETTELO

Kuvat ovat Lapin lääninhallituksen arkistosta. Olen saanut nykyiseltä Lapin aluehallintovirastolta luvan käyttää valokuvia tässä työssäni. Kuvien ottajat eivät halua niemeensä julkisuuteen.

Kuva 1.	Siperianhusky	39
Kuva 2.	Alaskanhusky	39
Kuva 3.	Vesisaavikoppi.....	41
Kuva 4.	Vesisaavikoppi ja matkaketju	41
Kuva 5.	Suuri kulkuaukko	41
Kuva 6.	Koppi maan pinnassa.....	41
Kuva 7.	Rikkinäinen koppi	41
Kuva 8.	Hatara koppi	41
Kuva 9.	Uusi koppi	42
Kuva 10.	Kuivikkeita makuualustana	42
Kuva 11.	Romahtanut koppi ja lyhyt ketju.....	43
Kuva 12.	Matkaketju	43
Kuva 13.	Ketju puun ympärillä.....	43
Kuva 14.	Ketju kiertynyt lyhyeksi.....	43
Kuva 15.	Märkä pohja	44
Kuva 16.	Matkakoppeja	44
Kuva 17.	Koirien häkkiosasto ulkotilassa	44
Kuva 18.	Ulostaiden likaama häkki	45
Kuva 19.	Rakenteilla oleva kuljetusväline, jossa koirat ovat yöpyneet	45
Kuva 20.	Rekikoiria valjastettuina	52

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1.	Tarkastuskerrat kunnittain ja koiramäärät (Lapin lääninhallitus 2009a).....	38
Taulukko 2.	Havaitut puutteet (Lapin lääninhallitus 2009a).....	40

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1.	Lain matkailun turvallisuusjärjestelmä -hanke (Hanke-esite 2009).....	18
Kuvio 2.	Rekikoiriin liittyvät eläinsuojeluviranomaiset.....	28

LYHENTEET

AVI	Aluehallintovirasto
Dnro	Diaarionumero
EEO	Maa- ja metsätalousministeriön elintarvike ja terveysosasto
EHO	Eläinten terveys- ja hyvinvointivalvontaohjelma
EU	Euroopan Unioni
Evira	Elintarviketurvallisuusvirasto
EY	Euroopan yhteisö
HE	Hallituksen esitys
MMM	Maa- ja metsätalousministeriö
MMMa	Maa- ja metsätalousministeriön asetus
Nro, N:o	Numero
ry	Rekisteröity yhdistys
SEY	Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry
SKL	Suomen Kennelliitto ry
TUKES	Turvatekniikan keskus
VASU	Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma
vp	Valtiopäivät

SÄÄDÖKSET

	Eläinkuljetusasetus 22.12.2004. [Euroopan yhteisön neuvoston eläinkuljetusasetus (EY) N:o 1/2005 eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) n:o 1255/97 muuttamisesta]. Eläinlääkintähuoltolaki 16.10.2009/765.
ESA	Eläinsuojeluasetus 7.6.1996/396.
ESL	Eläinsuojelulaki 4.4.1996/247. Eläintautilaki 18.1.1980/55. Laki eläinten kuljetuksesta 29.12.2006/1429.
KuTuL	Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta 30.1.2004/ 75. Laki rikoslain muuttamisesta 24.7.1998/563. Lemmikkieläinasetus 19.5.2010. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 438/2010. Lihahygienialaki 28.6.1994/511. MMM Maa- ja metsätalousministeriön asetus nro 2/EEO/2003. Eläintarhassa ja pysyvässä eläinnäyttelyssä pidettävien eläinten pidolle asetettavat eläinsuojeluvaatimukset 31.3.2003.

Maa- ja metsätalousministeriön päätös nro 2/EEO/1998. Koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten pidolle asetettavat eläinsuojeluvaatimukset 1.4.1998. Kumottu valtioneuvoston asetuksella 8.7.2010/674.

Maa- ja metsätalousministeriön päätös nro 13/EEO/1999. Koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten pidolle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista annetun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen muuttaminen 1.8.1999. Kumottu valtioneuvoston asetuksella 8.7.2010/674.

Pakkokeinolaki 30.4.1987/450.

RL

Rikoslaki 19.12.1889/39.

Valtioneuvoston asetus eläinlääkintähuollosta 10.12.2009/1031.

Valtioneuvoston asetus kanojen suojelusta 8.7.2010/673.

Valtioneuvoston asetus koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta 8.7.2010/674.

1 JOHDANTO

Olen työskennellyt eläinten parissa suuren osan työelämästäni. Olen koulutukseltani pieneläinhoitaja ja olen toiminut eläinlääkärin avustajana sekä yrittäjänä eläinlääkärivastaanotolla. Eläinten hyvinvointi, terveys ja eläinsuojelu ovat olleet minulle aina läheisiä asioita ja mielenkiintoni kohteita. Olen syventänyt opintojani koulutautumalla kennelneuvojaksi sekä eläinsuojeluvalvojaksi. Opettajana ja kouluttajana olen saanut jakaa tietojani eläintenhoitajaoppilaille opistoasteella sekä muille eläinten ystäville eri koulutustilaisuuksissa.

Rekikoirayritystoimintaa on harjoitettu Lapissa noin kahdenkymmenen vuoden ajan. Alalla on sekä suomalaisia että ulkomaalaisia yrittäjiä. Yritysten ja koirien määrät ovat kasvaneet 2000-luvulla. Kiihtyvä kilpailu ja kysynnän kasvu ovat tuoneet lieveilmiöinä alalle myös eläinsuojelullisia ongelmia. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira ja Lapin lääninhallitus (2010 alkaen aluehallintovirasto) ovat seuranneet alan kehitystä ja toteuttaneet yhteisvoimin rekikoirahankkeen, jonka pääasiallisena tehtävänä on ollut saada tietoa rekikoirien elinolosuhteista ja tarkastavien eläinsuojeluviranomaisten tarkastuskäytänteistä. Tarkastusten helpottamiseksi läänineläinlääkäri Pirkko Pirinen on laatinut rekikoiratarkastuslomakkeen. Eläinsuojelutarkastuskertomusten tulosten pohjalta Eviralla on tarkoitus laatia tarkastusohje valvontaperiaatteiden yhtenäistämiseksi.

Eläinsuojelulainsäädännössä, rangaistusmääräyksissä sekä eläinsuojeluvalvonnassa toteutuu minimilinja. Kansalaiset ovat huolissaan sekä tuotanto- että lemmikkieläinten hyvinvoinnista. Eläinsuojeluvalvontaviranomaisten resurssit ovat rajallisia, ja valvojat tulkitsevat eläinsuojelulakia eri tavoin. Virallisen valvonnan rinnalla kauan kulkenut vapaaehtoinen eläinsuojeluvalvonta ei saa ansaitsemaansa arvostusta. Tradenomiopintojen syventävässä työharjoittelussa Lapin lääninhallituksessa kesällä 2009 löysin itselleni mielenkiintoisen eläinsuojelullisen oppinnäytetyön aiheen rekikoirahankkeesta. Tässä oppinnäytetyössä keskityn eläinsuojelulainsäädäntöön

ja tutkimusmenetelmänä käytän lainoppia eli oikeusdogmatiikkaa, empiriaa sekä teen haastatteluja. Kirjoitetaan juridiikkaa -oppaan mukaan lainopin keskeisin tutkimusongelma on selvittää, mikä on voimassa olevan oikeuden sisältö kulloinkin käsiteltävänä olevassa oikeusongelmassa. Lainoppi on keskeisiltä osiltaan oikeusjärjestykseen kuuluvien sääntöjen tutkimusta ja aivan erityisesti niiden sisällön selvittämiseen tähtäävää toimintaa, jota kutsutaan tulkitsemiseksi. (Husa–Mutanen–Pohjolainen 2008, 20.) Empiria perustuu kokemuksiin (Tiainen–Mäkelä 1993a, 222). Tutkin eläinsuojelulainsäädännön toteutumista Lapin rekikoirakennellessä, koirien kuljetuksissa sekä safariolosuhteissa perustaen johtopäätökseni virkaeläinlääkäreiden tekemiin tarkastuksiin, omiin kokemuksiini ja havaintoihini sekä haastatteluihin. Esittelen eläinsuojelulainsäädäntöä ja säädösten erilaisia tulkintoja. Eläinsuojeluviranomaisten tulkintaerot hankaloittavat eläinsuojelulain hengen toteutumista ja jopa uhkaavat yrittäjien yhdenvertaisuutta. Pohdin myös eläinsuojeluvälvontaa ja sen yhdenmukaistamista sekä valvonnan ohjeistuksen riittävyttä. Eläinsuojeluviranomaisten tarkastuskertomusten rinnalla halusin kuulla eläinsuojeluvälvojen sekä rekikoirayrittäjien näkemyksiä rekikoiratoiminnasta ja eläinsuojelusta. Kirjaamalla kokonaiset haastattelut pyrin estämään omien subjektiivisten kokemusteni heijastumisen.

Rajaan tutkimukseni Lapissa tapahtuvaan ammattimaiseen rekikoiratoimintaan, koska kaikki eläinsuojelutarkastukset, haastattelut sekä omat kokemukseni olen hankkinut Lapin alueelta. Uskon, että tutkimustulokset ovat yleispäteviä myös muualla Suomessa tapahtuvassa ammattimaisessa rekikoiratoiminnassa. Rajaan työstäni pois myös rekikoirien valjakkokilpailutoiminnan, koska en ole perehtynyt riittävästi aiheeseen.

Rekikoiriin liittyvää eläinsuojeluaiheista tutkimusta ei ole tullut tietooni. Uskon, että aiheen tutkimiselle on tilausta ja olen saanut kannustusta toteuttaa työni myös sen ajankohtaisuuden vuoksi. Opinnäytetyön tarkoitus on toimia katsauksena Lapin lääninhallituksen alueella toimivien rekikoirayritysten eläinsuojelullisesta tilasta vuodesta 2008 lähtien. Saadun informaation pohjalta viranomaisilla on mahdollista tehostaa tiedotusta, koulutusta sekä eläinsuojeluvälvontaa. Tässä opinnäytteessä käytän Lapin aluehallintovirastosta (AVI) pääsääntöisesti vanhaa nimeä Lapin lääninhallitus, koska rekikoirahanke on toteutettu ennen nimen muutosta 2010.

2 ELÄINSUOJELUA JA MATKAILUA

2.1 Tarve suojella kanssaeläjiämme

Eläinsuojelun taso kuvastaa mielestäni yhteiskunnan sivistyneisyyttä ja suhdetta eläimiin sekä luontoon. Kulttuuriperintöömme kuuluu eläinrakkkaus ja eläinten kunnioitus, olipa kyseessä lemmikki-, tuotanto- tai luonnonvarainen eläin. Suomessa on pääsääntöisesti hyvin toimiva eläinsuojelulainsäädäntö. Säädökset kehittyvät ihmisten asenteiden muuttuessa ja tietämyksen lisääntyessä. Maamme yliopistot ja korkeakoulut voisivat tuottaa uutta tietoa eläinten tarpeista ja käyttäytymisestä, mikäli tutkimuksille osoitettaisiin riittävästi varoja. Tutkimusten pohjalta tehtävät lainsäädännön muutokset mahdollistaisivat myös eläinten elämään parannuksia, mikäli tietoa hyödynnettäisiin riittävästi.

Eläinsuojelurikokset, -rikkomukset ja eläinten huono kohtelu, eläinlajista riippumatta, koskettavat voimakkaasti ihmisiä. Eläinsuojelulliset epäkohdat ja niiden julkisuuteen tulo aiheuttavat useimmissa ihmisissä halun suojella viattomia ja puolustuskyvyttömiä kanssaeläjiämme. Oikeustajumme ei tahdo hyväksyä eläinsuojelulainsäädännön minimimääräyksiä. Esimerkiksi eläinsuojelulainsäädäntö määrittelee eläimen elintilan pinta-alan alarajan. Minimitaso on hyväksyttävää, mutta sitä ei saa alittaa. Pienikin tilan lisäys voi merkitä eläimen elämänlaadun kannalta suurta parannusta. Esimerkiksi valtioneuvoston asetuksessa kanojen suojelusta (673/2010) §:ssä 10 ryhmässä elävän munivan kanan elintilaksi hyväksytään 600 cm², joka vastaa noin A4 kokoisen paperin alaa.

Syytekynnys eläinsuojelurikoksissa on korkea. Harva eläinsuojeluun liittyvä tapaus ratkaistaan oikeuslaitoksissa ja siksi oikeuskäytäntöä on niukasti. Rangaistukset ovat lieviä ja turvaamistoimenpiteenä eläintenpitokiellon määrääminen on edelleen vähäistä. Eläinsuojeluvaikeuksien tapaamisissa olemme usein keskustelleet siitä, että syyttäjien ja tuomareiden eläinsuojelukoulutusta tulisi lisätä. Oikeuskäytännön kautta myös eläinsuojelulainsäädäntö kehittyisi edelleen ja mahdolliset puutteet korjaantuisivat lain myötä.

2.2 Rekikoirat suurennuslasin alla

Minulle on vuosien varrella kertynyt kokemuksia rekikoirakenneleistä ja niiden toiminnasta. Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liiton (SEY) ja Lapin lääninhallituksen valtuuttamana eläinsuojeluvälvojana sekä Suomen Kennelliiton (SKL) kennelneuvojana olen tutustunut erilaisiin koiranpitoyksiköihin. Tekemilläni tarkastuskäynneillä osa rekikoirakenneleistä täytti eläinsuojelulainsäädännön minimikriteerit, mutta osa jäi niiden alle. Vapaaehtoisena välvojana sain antaa lainsäädännöllisiä ohjeita ja neuvoja, mikäli koirien pito ei täyttänyt eläinsuojelusäädöksiä. Tarkastuskäynnillä olen törmännyt neuvontaongelmaan, kun rekikoirayrittäjä esitti eläinsuojeluviranomaisen allekirjoittaman eläinsuojelutarkastuspöytäkirjan. Tarkastava eläinlääkäri oli hyväksynyt eläintenpidon sellaisenaan, vaikka elinolot eivät olleet säädösten mukaiset.

Olen toiminut usean vuoden ajan SEY:n välvojavaliokunnan jäsenenä. Valiokuntatyöskentelyssä kuulin usean vapaaehtoisen eläinsuojeluvälvojan kokeneen vastavia ristiriitaongelmia omissa tarkastuksissaan. Vapaaehtoiset eläinsuojeluvälvojat ovat pohtineet syitä siihen, mistä johtuvat vapaaehtoisten ja viranomaisten näkemuserot ja erot säädösten tulkinnassa. Miksi eläinsuojeluviranomaiset eivät puutu riittävästi epäkohtiin, vaikka heillä on laki turvanaan? Tulkintaeroja havaittiin myös eläinsuojeluviranomaisten välillä. Eläinsuojelu kaipaa yhtenäisiä tarkastuskäytänteitä ja lain tulkintaa. Päämäärään voisi päästä hyvällä yhteistyöllä, suunnittelulla, koulutuksella, ohjauksella sekä resurssien lisäyksellä.

Tekemistäni rekikoirayrittäjien haastatteluista kävi ilmi, että yritysten ja koirien määrä on lisääntynyt 2000-luvun alusta lähtien kasvavan matkailijamäärän ja kysynnän myötä. Rekikoirakenneleissä kasvatetaan koiria omaan käyttöön sekä myyntiin. Tarhoilla asustaa siten varsinaisia työhön osallistuvia rekikoiria, siitoskoiria ja kasvavia pentuja. Työnsä tehneet koirat yleensä poistetaan myymällä, antamalla uuteen kotiin tai lopettamalla. Eripituiset rekiajelut, yhden koiran tai valjakon vetämänä, ovat rekikoirakenneleiden tärkeimmät myyntiartikkelit. Safarien pituus vaihtelee muutamasta sadasta metristä lähes viikon mittaisiin erämaavaelluksiin. Osa matkailijoista tyytyy vain katselemaan tai silittelemään koiria koiratarhalla. Lapin matkailuasiakkaat arvostavat luontoa ja haluavat omakohtaisia kokemuksia luonnossa liikkumisesta. (Rekikoirayrittäjien haastattelut, luku 8.)

Alan nopea kasvu, lisääntyvä kysyntä ja samalla kiristyvä kilpailu ovat haasteita rekikoirayrittäjille. Taloudellisen edun tavoittelu voi altistaa rekikoirayrittäjiä hallitsemattomaan ja suunnittelemattomaan toimintaan. Lapin rekikoira-yritysten koiramäärät vaihtelevat muutamista yksilöistä usean sadan koiran laumoihin (Lapin lääninhallitus 2009b). Kasvavan kysynnän vuoksi monet yrittäjät ovat lisänneet koiramääräänsä. Lisäystä ei välttämättä ole huomioitu kenneltilojen alkuperäisessä

suunnittelussa. Eläinten pitopaikan tilavaatimukset ja rakenteet on erityisesti otettava huomioon suunniteltaessa rekikoiratarhaa. Vilkkaiden koirien säänsuojat, kytkentäketjut sekä tarhat maapohjineen ovat kovassa kulutuksessa. Eläinsuojelusäädökset ovat kuitenkin samat, kohdistuivatpa ne yhteen yksilöön tai satoihin koiriin.

Viime vuosien aikana rekikoirakenneluiden eläinsuojelullisia epäkohtia on julkaistu useissa eri lehdissä ja uutisissa. Mielestäni asiakkaat ovat yhä valveutuneempia ja rohkeampia tekemään eläinsuojeluilmoituksia omalla nimellään tai nimettömänä. Kokemukseni mukaan matalin kynnyksellä on ottaa yhteys eläinsuojeluvalvojaan. Todennäköisesti myös ilmoitusten tekemisen helppous lisää niiden määrää. Toimiessani eläinsuojeluvalvojana ja kennelneuvojana, minulle tehdyt ilmoitukset ovat tulleet enimmäkseen puhelimitse tai sähköpostilla.

Ilmoittajat toimittavat digitaalisia kuvia tai videoita olosuhteiden tai tapahtumien dokumenteiksi. Jotkut kertovat epäkohdista samalla myös tiedotusvälineille. Kokemukseni mukaan media julkaisee herkästi eläimiin liittyviä juttuja. Rekikoiratoiminta Lapin matkailuelinkeinona on ollut julkisuudessa esillä sekä kielteisesti että onneksi myös myönteisesti. Lehtiä selaillessa näkee rekikoirasafareista kauniita kuvia, joissa hyvin hoidetun ja tyytyväisen näköiset koirat juoksevat kauniissa talvisissa maisemissa.

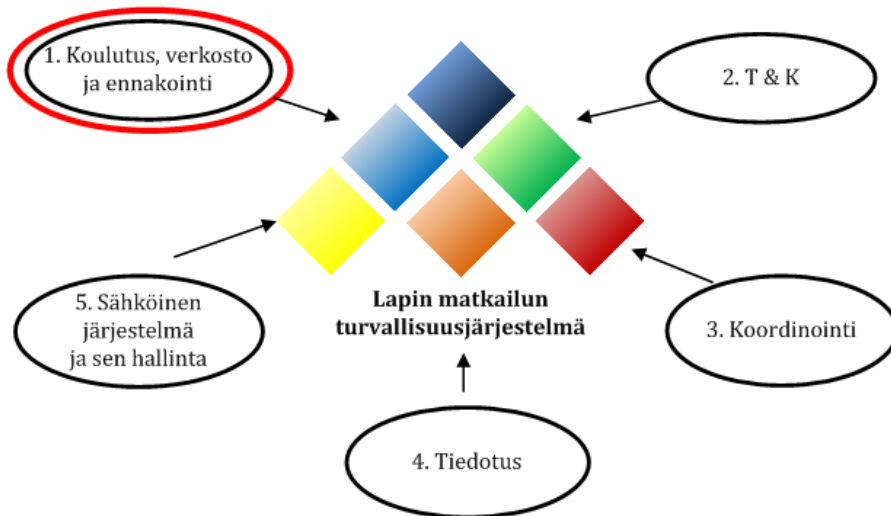
Koira määritellään valtioneuvoston asetuksessa (674/2010) seura- ja harrastuseläimeksi. Työtehtäviensä perusteella sitä voisi luulla lähes hyötyeläimeksi. Varsinaisiin hyötyeläimiin liittyvässä lainsäädännössä on eläinsuojelulain valmisteluvaiheissa otettu huomioon tuotannollisuuden näkökulma, joka puuttuu seura- ja harrastuseläinten säädöksistä. Hyötyeläinten säädöksissä on tehty kompromisseja esimerkiksi eläimen elintilan suhteen. (Pirinen 2010.)

2.3 Toimeksiantaja

Opinnäytetyöni toimeksiantajana toimii Lapin matkailun turvallisuusjärjestelmä-hanke. Hanke on perustettu turvaamaan Lapin matkailuelinkeinon häiriötöntä toimintaa. Matkailun turvallisuusjärjestelmän luomiselle on ollut Lapissa hyvät edellytykset, koska viranomaiset, yritykset, kunnat, vapaaehtoisjärjestöt sekä alan oppilaitokset ja kouluttajat ovat keskenään vahvasti verkostoituneet. Lapin matkailustrategian mukaisesti Lapista tehdään Suomen matkailuturvallisuuden mallialue. (Lapin matkailun turvallisuusjärjestelmä – koulutus, verkosto ja ennakointi, 2009.)

Viidestä osa-alueesta on käynnistetty ensimmäinen ”Lapin matkailun turvallisuusjärjestelmä – koulutus, verkosto ja ennakointi” -hanke, jonka kesto on 1.6.2009–

31.12.2010. Muut osa-alueet hankkeistetaan vuoden 2010 aikana. (Kuvio 1). Meneillään olevassa hankkeessa rakennetaan matkailun turvallisuuden koulutussuunnitelma, luodaan sekä matkailukeskustasoinen että maakunnallinen turvallisuuden verkosto, ja käynnistetään matkailun turvallisuuden ennakoitintoiminta riskianalyysiin. Hankkeen pilottialueina ovat Sallan ja Saariselän matkailukeskukset. Hanke on EU-rahoitteinen. (Lapin matkailun turvallisuusjärjestelmä – koulutus, verkosto ja ennakointi, 2009.)

Kuvio 1. Lapin matkailun turvallisuusjärjestelmä -hanke (Hanke-esite 2009).

Tapasin hankkeen tutkimuspäällikön Pekka Iivarin ja verkostoyhteistyöstä ja koulutuksesta vastaavan Vesa Koivumaan 19. elokuuta 2010. Opettajatuutori Marja Kallioniemi oli esitellyt alustavasti opinnäytetyöni aiheen hankevastaaville. He esittelivät minulle hankkeen pääkohtia ja olivat vakuuttuneita siitä, että eläinsuojeluaiheinen tutkimus liittyen, Lapin matkailussa käytettäviin rekikoiriin, sopii erinomaisesti laaja-alaiseen matkailualan hankkeeseen.

Hankkeen sisällön mukaan on mahdollista kehittää rekikoirayrittäjien koulutusta, verkostoitumista ja erilaisten tilanteiden ennakoitinta ja ennaltaehkäisyä. Eläinsuojelullisesta näkökulmasta on tärkeää, että tieto kulkee kitkattomasti viranomaisten ja yrittäjien välillä, eläinsuojelusäädöksistä tiedotetaan ja yrittäjiä koulutetaan parempaan eläintenpitoon kennelolosuhteissa, kuljetuksissa sekä safareilla. Opinnäytteen tarkoitus on hankkeen nimissä luoda katsaus tämän hetken rekikoirayritysten eläinsuojelullisesta tilasta Lapin matkailuelinkeinossa. Jatkohankkeena on mahdollista laatia rekikoirayrittäjille, eläinsuojeluviranomaisille sekä vapaaehtoisille eläinsuojeluvälvoille eläinsuojelutarkastuksiin liittyvä opas.

3 KOIRIIN SOVELLETTAVAA ELÄINSUOJELULAINSÄÄDÄNTÖÄ

3.1 Eläinsuojelulaki ja -asetuksia

Eläinsuojelulaki (ESL 247/1996) säätelee eläinten pitoa, hoitoa, kohtelua ja käsittelyä yleisellä tasolla. Eläinsuojelulain tarkoitus on suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta. Lain tarkoituksena on myös edistää eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua. Eläinsuojelulakia sovelletaan kaikkiin eläimiin. (ESL 1–2 §.)

”Eläimiä on kohdeltava hyvin eikä niille saa aiheuttaa tarpeetonta kärsimystä. Tarpeettoman kivun ja tuskan tuottaminen on kielletty. Lisäksi eläintenpidossa on edistettävä eläinten terveyden ylläpitämistä sekä otettava huomioon eläinten fysiologiset tarpeet ja käyttäytymistarpeet.” (ESL 3 §.)

Eläinsuojelulaki on puitelaki. Puitelaisissa on yleispiirteisesti määritelty sille tarpeelliset vaikutusalueet, mutta se sisältää myös valtuutuksen valtioneuvostolle antaa erikseen lakiin liittyviä yleisiä ja erityisiä ohjeita (Tiainen–Mäkelä 1993b, 835).

Eläinsuojeluasetus (ESA 396/1996) on annettu eläinsuojelulain nojalla. Asetus säätelee eläinten pitoa, hoitoa, kohtelua ja käsittelyä eläinsuojelulakia yksityiskohtaisemmin. Asetuksella määritellään esimerkiksi pitopaikan yleisiä vaatimuksia, olosuhteita, eläinsuojan rakenteita, pitopaikan puhtautta ja kunnossapitoa. Asetuksella säädetään myös eläinten kytkemisestä tai lopettamisesta. (ESA 1–5, 10 §.)

Eläinsuojeluasetuksessa määritellään myös ammattimainen tai muutoin laajassa mittassa tapahtuva seura- ja harrastuseläinten pito sekä ilmoituksenvarainen toiminta. Eläinsuojeluvalvonnan mahdollistamiseksi asetuksella määrätään eläinalan yrittäjiä ilmoittamaan eläintenpidostaan läänineläinlääkärille aluehallintovirastoon. (ESA 26–29 §.)

Valtioneuvoston asetuksessa koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta (674/2010) asetetaan muun muassa häkkikokoja, tarhoja, hoitoa, käsittelyä ja kohtelua koskevat yksityiskohtaiset vaatimukset.

Valtioneuvoston asetuksella (674/2010) kumotaan koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten pidolle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista annetut maa- ja metsätalousministeriön päätökset nro 2/EEO/ 1998 ja 13/EEO/1999. Rekikoirahankkeen tarkastukset on tehty edellä mainittujen päätösten voimassaoloaikana ja tarkastuskertomuksissa viitataan päätösten sisältöön.

”Seura- ja harrastuseläimellä tarkoitetaan koiraa, kissaa ja muuta pienikokoista eläintä, jota pidetään seuran, harrastuksen, myymisen, välittämisen, vuokraamisen, kasvattamisen, valmentamisen, kouluttamisen, säilytettäväksi tai hoidettavaksi ottamisen vuoksi taikka muusta vastaavasta syystä. Lisäksi seura- tai harrastuseläimellä tarkoitetaan tullin, puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen käytössä olevaa koiraa, poliisikoiraa, vartiokoiraa, paimenkoiraa, rekikoiraa, opas- tai muuta avustuskoiraa sekä muihin vastaaviin tarkoituksiin ja tehtäviin käytettävää koiraa.” (Valtioneuvoston asetus koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta 2.1 §). Hyötyeläimellä tarkoitetaan kotieläintä, jota pidetään maataloutta tai muuta elinkeinotoimintaa taikka ihmiselle tarpeellista työsuoritusta varten (Evira 2010e).

3.2 Laki ja asetus eläinten kuljetuksesta

Eläinten kuljetusta koskevat säädökset uudistuivat kokonaan vuoden 2007 alusta alkaen (Evira 2010a). Laki eläinten kuljetuksesta (1429/2006) suojelee eläviä eläimiä kuljetuksessa ja sen yhteydessä vahingoittumiselta ja sairastumiselta sekä kaikelta vältettävissä olevalta kivulta, tuskalta ja kärsimykseltä. Eläinkuljetuslakia sovelletaan elävien selkärankaisten eläinten ja soveltuvien osin elävien selkärangattomien eläinten kuljetukseen. Eläinkuljetuslailla on pantu täytäntöön eläinkuljetusasetus ja säädetty eläinkuljetusasetuksen ulkopuolelle jäävistä eläinten kuljetuksista. (Laki eläinten kuljetuksesta 1–2 §.) Eläinkuljetusasetuksen ulkopuolelle jää eläinten ei-kaupallinen kuljetus, jota on esimerkiksi perheen yksittäisen lemmikin kanssa matkustaminen lomamatkoilla. Maa- ja metsätalousministeriö tulee vielä säätämään tarkemmin eläinkuljetusasetuksella eläinten ei-kaupallisista kuljetuksista. (Evira 2010a.)

Eläinkuljetuslain säätämiä kuljetuksen yleisiä edellytyksiä, kuljetusvälinettä sekä eläinten kuormaamista ja kuorman purkamista koskevia säännöksiä sovelletaan kuljetukseen, johon ei sovelleta eläinkuljetusasetusta. Sen lisäksi, mitä eläinkulje-

tuslaissa säädetään, kuljetettavien eläinten hoidossa, kohtelussa ja käsittelyssä on noudatettava, mitä eläinsuojelulaissa tai sen nojalla säädetään. (Laki eläinten kuljetuksesta 2–3 §.) Eläintautilaissa (55/1980) määrätään mitä eläinten kuljetuksessa on noudatettava eläintautien leviämisen estämiseksi.

”Eläinkuljetusasetus” [Euroopan yhteisön neuvoston eläinkuljetusasetus (EY) N:o 1/2005 eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta] säätelee elävien selkärankaisten eläinten kaupallisen toiminnan yhteydessä tapahtuvaa kuljetusta. Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran näkemyksen mukaan kaupallisen toiminnan yhteydessä tapahtuviksi kuljetuksiksi katsotaan sellaiset eläinten kuljetukset, joista on suoraa taloudellista hyötyä eläinkuljettajalle tai jotka ovat osana liiketaloudellista tai kaupallista toimintaa ja joihin liittyy tai joiden tavoitteena on joko suora tai epäsuora taloudellinen voitto. Koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten kaupalliseen pitoon ja toimintaan sisältyvät usein tai säännöllisesti toistuvat ja useampia kuin yksittäisiä eläimiä koskevat kuljetukset. (Evira 2010b.)

Eläinten kuljettaminen kaupallisen toiminnan yhteydessä on sallittua vain aluehallintoviraston luvalla. Lupa on haettava siltä aluehallintovirastolta, jonka alueella on luvan hakijan kotipaikka. Aluehallintovirastot myöntävät kaupallisen toiminnan yhteydessä tapahtuvien eläinkuljetusten vaatimat luvat ja tallentavat niissä olevat tiedot eläinkuljettajarekisteriin. Evira pitää valtakunnallista eläinkuljettajarekisteriä kaikista eläinten kuljettamiseen myönnettyistä luvista. (Evira 2010b.)

3.3 Lemmikkieläimien tuonti- ja vientimääräykset

Lemmikkieläinten maahan tuonti ja maasta vienti jaotellaan kaupalliseen ja ei-kaupalliseen sekä EU:n sisäiseen että EU:n ulkopuoliseen tuontiin ja vientiin. Koiria myydään ulkomaille ja ostetaan ulkomailta. Ulkomaalaisia rekikoiravaljakoita käy vuosittain ajamassa turistiajoja Lapin tunturialueilla itsenäisinä yrittäjinä tai alihankkijoina. Rekikoirien ulkomaille suuntautuvien kilpailumatkojen suunnittelussa on myös otettava tuonti- ja vientimääräykset huomioon. (Evira 2010c.)

Matkustajan mukanaan tuomien lemmikkikoirien, -kissojen ja -frettien eläinten terveyttä koskevaa lainsäädäntöä on muutettu. Lemmikkieläinten tuontia säätelee niin sanottu ”lemmikkieläinasetus” (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 438/2010). Muutokset tulivat voimaan 18.6.2010 (Evira 2010d.)

3.4 Eläintarha ja pysyvä eläinnäyttely

Pysyvistä eläinnäyttelystä säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (MMM2/EEO/2003). Pysyvän eläinnäyttelyn kriteerit täyttyvät, jos rekikoirayrittäjä perii asiakkailtaan sisäänpääsymaksun kenneltiloihin tai erilliselle näyttelyalueelle, jossa koiria esitellään. Eläimiä saadaan pitää näytteillä eläintarhassa ja pysyvässä eläinnäyttelyssä ainoastaan aluehallintoviraston luvalla.

Asetus pysyvistä eläinnäyttelystä on eläintenpitäjille vieras. Harva rekikoira-yrittäjä tiedostaa, että hänen toimintansa täyttää pysyvän eläinnäyttelyn kriteerit ja että hänen tulisi hakea toiminnalleen maksullinen lupa aluehallintovirastosta. Tämän asetuksen suhteen tulisi tietotusta ja koulutusta lisätä.

3.5 Kuolleen eläimen hävittäminen

Terveiden lemmikkieläinten hautaaminen maahan on sallittua koko maassa (maa- ja metsätalousministeriö 2010). Rekikoiratarhoilla on vaihteleva määrä koiria. Pienillä tarhoilla kuolleiden eläinten hautaaminen tai muu raadon hävittäminen aiheuttaa harvoin ongelmia. Isoilla tarhoilla se voi muodostua hankalaksi varsinkin talvella. Lemmikkieläimiä voi myös polttaa tuhkauslaitoksissa. Tuhkaaminen on kallista ja lähetyskustannukset nostavat kokonaishintaa.

Keväällä 2010 löytyi koiran jäännöksiä metsästä Sodankylän kunnan alueelta. Rekikoirayrittäjä oli kasannut kymmenien kuolleiden tai lopetettujen koirien raadot lumihankeen ja jättänyt ne hautaamatta. Osa raadoista oli löytymishetkellä ehjiä ja osan olivat haaskaeläimet syöneet. Poliisi tutki asiaa jäterikkomuksena. Asiassa ei epäilty eläinsuojelurikosta. (Vehmas 2010,3.)

Sodankylän kunnan terveystarkastaja Pekka Jantusen mukaan asia vaatii tarkastelua, sillä Lapissa toimii monenlaisia rekikoirayrittäjiä. (Vehmas 2010, 3.) Rekikoirayrittäjänä Lapissa pisimpään toiminut Reijo Jääskeläinen on pitkään pelännyt, että rekikoira-alan liiallisessa ja villissä lisääntymisessä lieveilmiöitä tulee esiin ja pelko toteutui raatojen uutisoinnin yhteydessä. (Sallinen 2010, 6.) Rekikoirahankkeen tarkastuksissa on yhdelle yrittäjälle annettu huomautus koirien lopetustavasta ja raatojen hävityksestä.

4 RIKOSOIKEUDELLISIA SEURAAMUKSIA

4.1 Kriminalisointi

Eläinsuojelusäädösten rikkomisesta annetaan Suomessa mielestäni lieviä rangaistuksia. Eläinsuojeluvirvojen tapaamisissa olemme keskustelleet usein siitä, että eläinten oikeuksia ei kunnioiteta riittävästi. Eläinsuojelutapauksia viedään oikeusasteisiin harvakseltaan. Käsiteltävien tapausten määrän lisääminen voisi tuoda syyttäjille ja tuomareille kokemuksia ja ennakkotapaukset voisivat kehittää lainsäädäntöä.

Minna Ruotsalo kirjoittaa eläinsuojelulain vastaisten tekojen kriminalisoinnista tutkielmassaan:

”Vaikka voidaan sanoa, että ihmiset yleensä suhtautuvat kielteisesti eläinten julmaan kohteluun, niin ei kuitenkaan ole olemassa mitään yhtä yhteistä moraalialia, jonka mukaan tällaisia tekoja arvoisimme. Meidän arvoaailmamme ovat erilaisia. Lainsäädäntö kyllä luo ne rajat, joiden puitteissa on toimittava, mutta esimerkiksi eläinten kärsimyksen, kivun ja tuskan arvioiminen jättää sijaa tulkinnalle. Samalla se jättää sijaa myös asenteille.” (Ruotsalo 2003, 27.)

4.2 Eläinsuojelurikos, lievä eläinsuojelurikos ja eläinsuojelurikkomus

Eläinsuojelurikossäännökset uudistettiin rikoslain (RL 39/1889) yleistä järjestystä vastaan kohdistuvia rikoksia koskevan seitsemännentoista luvun uudistuksen yhteydessä vuonna 1998 (Laki rikoslain muuttamisesta 563/1998). Eläinrääkkäysrikosnimike poistui ja tilalle tulivat rikoslaisissa säädettävät eläinsuojelurikos ja lievä eläinsuojelurikos. (RL 17:14–15 §.)

”Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta pahoinpitelemällä, liiallisesti rasittamalla, jättämällä tarpeellista hoitoa tai ravintoa vaille tai muuten kohtelee eläintä julmasti tai tarpeetonta kärsimystä, kipua tai tuskaa aiheuttaen, on tuomittava eläinsuojelurikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi” (RL 17:14 §). Rekikoiratarhalla eläinsuojelurikoksen tunnusmerkistön voisi täyttää esimerkiksi tilanne, jossa koirien hoitaja jättää koirat ruokkimatta ja juottamatta pitkäksi ajaksi.

”Jos eläinsuojelurikos, ottaen huomioon aiheutetun kärsimyksen, kivun tai tuskan laatu tai muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksentehtyjä on tuomittava lievistä eläinsuojelurikoksesta sakkoon” (RL 17:15 §).

Eläinsuojelurikkomus määritellään eläinsuojelulaisissa (ESL 54 §). Eläinsuojelurikkomuksesta on tuomittava sakkoa sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta kohtelee eläintä säännösten tai määräysten vastaisesti; käyttää kiellettyä välinettä, laitetta tai ainetta; suorittaa säännösten vastaisen toimenpiteen tai tuo tai yrittää tuoda maahan eläimen kiellon vastaisesti.

Eläinsuojelurikkomuksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo valmistus-, maahantuonti-, myynti- tai luovutuskieltoa taikka muita annettuja kieltoja, rikkoo eläintenpitokieltoa tai toimii toisen välikätenä eläintenpitokiellon kiertämiseksi tai laiminlyö asetetun velvollisuuden (ESL 54 §).

4.3 Eläintenpitokielto

Eläintenpitokiellosta säädetään rikoslaisissa ja eläintenpitokielto on turvaamistoimenpide. ”Joka tuomitaan eläinsuojelurikoksesta tai lievistä eläinsuojelurikoksesta, voidaan samalla tuomita menettäneeksi oikeutensa pitää tai hoitaa eläimiä taikka muuten vastata eläinten hyvinvoinnista. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka tuomitaan eläinsuojelulain nojalla eläinsuojelurikkomuksesta tai eläinten kuljetuksesta annetun lain nojalla eläinkuljetusrikkomuksesta ja jota voidaan pitää soveltumattomana tai kykenemättömänä huolehtimaan eläinten hyvinvoinnista. Kielto voidaan antaa määräajaksi tai pysyvästi. Kielto voi koskea määrättyjen eläinlajien pitämistä tai eläinten pitämistä yleensä. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka jätetään rangaistukseen tuomitsematta syyntakeettomuuden nojalla. Kielto on voimassa muutoksenhausta huolimatta, kunnes asia on ratkaistu lainvoimaisesti.” (RL 17:23.1 §)

”Valtiolle menetetyiksi on tuomittava eläintenpitokiellossa tarkoitetut eläimet, joita päätöstä annettaessa pitää eläintenpitokieltoon määrättävä. Jos menettämis seuramus kohdistuu myös eläimiin, jotka eivät olleet rikoksen kohteena ja tällaisten eläin-

ten määrittelemisen päätöksessä on mahdollista, tuomioistuimen tulee määrätä, että ennen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa asianomaiselle on varattava tilaisuus itse myydä tai luovuttaa tällaiset eläimet. Jos eläintenpitokieltoon määrätävä pitää toisen kokonaan tai osaksi omistamia eläimiä, tälle on ennen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanoa varattava tilaisuus noutaa eläimet itselleen.” (RL 17:23.2 §.)

Jos henkilölle on määrätty eläintenpitokielto, tuomioistuimen on ilmoitettava ratkaisusta Elintarviketurvallisuusvirastolle (ESL 55 §). Tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuuden toivotaan helpottavan eläintenpitokielto määräysten seuraamista ja valvontaa.

4.4 Rekikoiratoimintaan liittyvät oikeudenkäynnit

Tiedustelin syksyllä 2010 Lapin, Oulun, Pohjois-Karjalan ja Itä-Suomen kärjäoikeuksista rekikoiriin liittyviä eläinsuojelullisia oikeustapauksia. Valitsin kärjäoikeudet alueilta, joissa todennäköisimmin on rekikoiratoimintaa. Eläinsuojeluun liittyviä oikeudenkäyntejä ei kyseessä olevissa kärjäoikeuksissa ole ollut. Hovioikeustapauksia ei myöskään löytynyt.

Rekikoiriin liittyvää onnettomuutta on käsitelty Rovaniemen kärjäoikeudessa. Rekikoiravaljakko jäi rautatietä ylittäessään junan alle joulukuussa 2005. Tapa-turmassa kuoli nuoria turisteja sekä valjakkokoiria. Käsitely etenee hovioikeuteen. Tapausta ei käsitellä eläinsuojelutapauksena.

4.5 Turvallisuusasiakirja

Rekikoiratoiminnassa on olemassa monenlaisia riskejä, joita pitäisi ennalta ehkäistä hyvällä suunnittelulla, koulutuksella ja huolellisuudella. Erityisesti huomiota tulee kiinnittää ajoreitteihin. Rekikoirayrittäjien haastatteluissa kävi ilmi, että yrittäjät yleensä itse suunnittelevat reitit sekä huoltavat ne. Riskialttiita ovat suurten teiden ylitykset sekä äkkitilanteet, joissa valjakko kohtaa ajouralla kävelijöitä, hiihtäjiä, moottoriajoneuvoja, irtokoiria tai poroja. Valjakko ei välttämättä pysähdy hetkessä. Kokemattomat ajajat, joita turistit yleensä ovat, eivät kykene hallitsemaan vauhkoon-tuneita tai kiihottuneita koiria.

Rekien, valjaiden ja suojavarusteiden kunto tulee myös tarkistaa säännöllisesti. Turvatoimet mielletään usein työntekijöiden ja asiakkaiden suojaksi, mutta samalla suojellaan myös eläimiä. Asiakas voi olla myös riski koiran hyvinvoinnille. Välinpitämätön kuljettaja voi aiheuttaa suuriakin vaaratilanteita. Kieliongelma voi

koitua myös vaaraksi, jos asiakas, ryhmän vetäjä ja koirat eivät ymmärrä toisiaan riittävästi.

Hallitus esittää uudeksi laiksi (HE 99/2010, 32–34), että ohjelmapalveluyrityksiltä tultaisiin vaatimaan turvallisuusasiakirja. Asiakirja on hyvä työkalu, jos se laaditaan harkiten ja sitä myös toteutetaan käytännössä. Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta (KuTuL 75/2004) säätelee esimerkiksi yritysten palvelutarjontaa ja turvatekniikan keskus (TUKES) valvoo lain toteutumista. Vastuuvakuutukset ovat myös yrityksille elintärkeitä vahingon sattuessa. Rekikoirayrittäjien haastatteluista kävi ilmi, että rekikoirayrittäjä tai -yritys on itse vastuussa aiheuttamistaan vahingoista. Rekikoirayrittäjät kertoivat myös, että suuret ohjelmapalveluyritykset ovat vaatineet heiltä turvallisuusasiakirjan nähtäväkseen ennen alihankintasopimuksen allekirjoittamista. Edellä mainittu junatapaturma on kiinnittänyt yrittäjien huomion turvallisuuden suunnitteluun.

Lapin matkailun turvallisuus -hankkeen jatko-osioissa on hyvä ottaa huomioon rekikoiratoiminnan yrittäjien turvallisuusriskit ja niiden torjuminen koulutuksella ja tiedottamisella. Hankkeen myötä voitaisiin kehittää kuntien, yrittäjien ja eläinsuojeluviranomaisten mahdollisuuksia suunnitella ja rakentaa yhteisvoimin turvallisia safarireittejä, levähdyspaikkoja matkakoppeineen sekä vuokrattavia kenneltiloja vierailleville valjakkoyrittäjille. Yhteistyöllä saataisiin edistettyä toiminnan turvallisuutta sekä eläinten hyvinvointia.

5 ELÄINSUOJELUVALVONTA SUOMESSA

5.1 Virallinen valvonta

5.1.1 Valvontahierarkia

Suomen eläinsuojelulaki määrittelee eläinsuojeluvalvontaviranomaiset. Maa- ja metsätalousministeriö (MMM) ohjaa ja valvoo ylimpänä viranomaisena eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista ja täytäntöönpanoa. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira ohjaa ja valvoo eläinsuojeluviranomaisia keskushallinnon viranomaisena sekä aluehallintovirasto omalla toimialueellaan. Kunnaneläinlääkäri, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija (terveysarkastaja) ja poliisi valvovat eläinsuojelulain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista kunnan alueella. (ESL 34–36 §.)

Tarkastuseläinlääkäri valvoo eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista lihahygienialain (511/1994) nojalla hyväksytyssä teurastamossa tai teurastuspaikassa. Rajaeläinlääkäri valvoo rajanylityspaikan, maastapoistumispaikan ja eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman alueella. (ESL 37 §.)

5.1.2 Kuntiin valvontaeläinlääkäreitä

Helsingissä on toiminut ainoa päätoiminen eläinsuojelueläinlääkäri vuodesta 1991. Pääkaupungin ulkopuolella eläinsuojelusta ovat vastanneet kunnaneläinlääkärit, jotka joutuvat usein tarkastamaan omien maksavien asiakkaidensa eläintenpitoa. Suomi on saanut asiasta huomautuksen unionin alueella maakohtaisia yleistarkastuksia tekevältä EU-komission elintarvike- ja eläinlääkintätoimistolta. Sen laatimassa raportissa moititaan Suomen kunnaneläinlääkäreiden kaksoisroolia. (Kouvola Sanomat 2010.)

Epäilyyn perustuvan eläinsuojelutarkastuksen tekee useimmiten kunnan virkaeläinlääkäri. Eläinsuojelutarkastuksen tekijän asema on koettu hankalaksi tapauksissa, joissa eläinlääkärillä on asiakassuhde tarkastuksen kohteena olevaan omista-

Kuvio 2. Rekikoiriin liittyvät eläinsuojeluviranomaiset

jaan tai tilaan. Marraskuussa 2009 voimaan astuneen uuden eläinlääkintähuoltolain (765/2009) yhtenä tehtävänä on varmistaa eläinsuojeluvalvonnan erottaminen eläinlääkäreiden muista tehtävistä. Tavoitteena on saada kunnat palkkaamaan valtion varoin alueelleen pelkästään valvontatehtäviin keskittyviä virkaeläinlääkäreitä. (Evira 2010e.)

Uudistuksen myötä kaikilla kunnilla on mahdollisuus palkata valtion laskuun yksi valvontaeläinlääkäri, joka ei osallistu eläinlääkäripalveluiden tuottamiseen. Vain harva kunta on tarttunut tarjoukseen. Maa- ja metsätalousministeriöstä annetussa haastattelussa kerrotaan, että valvontaeläinlääkäreiden virkoja ei ole täytetty, koska taloudellisesti ahtaalla olevissa kunnissa pelätään vakansseista koituvien kulujen lankeavan muutaman vuoden kuluttua niiden omaan niskaan. (Kouvolan Sanomat 2010.)

Olen toiminut eläinlääkintähuoltoalalla perheyriytksemme kautta yli kaksikymmentä vuotta. Vuodesta 2005 lähtien olen etsinyt yrityksemme tuloksetta eläinlääkäriä ja tiedän, että Suomessa on eläinlääkäripula. Kunnilla on vaikeuksia saada täytettyä perinteisiä kunnaneläinlääkäreiden virkoja. Eläinlääkäreillä ei ole haluk-

kuutta hakeutua virkoihin, joissa on paljon pätevystasvelvollisuuksia ja välimatkat ovat pitkät, varsinkin syrjäseuduilla. Useat kunnat ovat olemassa olevan viran lisäksi joutuneet perustamaan toisen perusviran jakamaan pätevystaakkaa. Kunnaneläinlääkäreiden tuotantoeläinhoitotyö on vähentynyt tuotantotilojen harvetessa. Toisaalta eläinten määrä on kasvanut tilakoon kasvaessa. Viimeisten vuosien aikana olen yrittänyt palkata eläinlääkäriä ja olen keskustellut useiden nuorten eläinlääkäreiden kanssa. He hakeutuvat mielellään Etelä-Suomeen yksityissektorille pieneläin- tai hevospraktiikkaan. Uskon, että erillisten valvontaeläinlääkäreiden virkojen täyttö tulee olemaan vielä perusvirkojen täyttämistä haasteellisempää. Uusien virkojen myötä virallista eläinsuojeluvalvontaa olisi mahdollista tehostaa, mutta luulen, että käytännössä edistystä ei ole odotettavissa lähivuosiin.

Eviran tiedotteen mukaan virkaeläinlääkärit tekivät vuonna 2009 yli 3200 epäilyyn perustuvaa eläinsuojelutarkastusta. Joka toisessa tarkastuksessa todettiin eläinsuojelusäädösten vastaista menettelyä ja ryhdyttiin eläinsuojelulain mukaisiin toimenpiteisiin. Aiempien vuosien tapaan vakavien laiminlyöntien kohteena olivat useimmiten lemmikkieläimet. Tarkastuksista noin 1500 kohdistui lemmikkieläimiin. Yli 80 prosenttia lemmikkieläintarkastuksista kohdistui kissoihin tai koiriin. Lemmikkieläinkohteista 34 prosentille annettiin määräys korjata eläinten olosuhteet määrääjässä lain edellyttämälle vähimmäistasolle. Kiireellisiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi ryhdyttiin 15 prosentilla lemmikkieläinkohteista. Tulokset ovat yhteneväisiä edellisten vuosien tulosten kanssa. (Evira 2010f.)

5.2 Vapaaehtoinen eläinsuojeluvalvonta

5.2.1 Aluehallintoviraston nimeämä eläinsuojeluvalvoja

Eläinsuojelulain mukaan aluehallintovirasto voi määräämillään ehdoilla myöntää oikeuden eläinsuojeluvalvojana suorittaa eläinsuojelutarkastuksia sellaiselle henkilölle, jolla on koulutuksen tai käytännön kokemuksen kautta hankittu riittävä perehtyneisyys tarkastuksen kohteena olevaan eläinlajiin ja sen pidolle asetettaviin eläinsuojeluvaatimuksiin ja joka on suorittanut Elintarviketurvallisuusviraston järjestämän eläinsuojelutarkastuksen tekemistä koskevan eläinsuojeluvalvoajakurssin. Tarkastusoikeus voi koskea pätevyyden mukaan joko yksittäistä tai useampaa eläinlajia. Eläinsuojeluvalvojalla ei ole oikeutta tehdä tarkastusta kotirauhan piirissä. (ESL 38 §.) Aluehallintoviraston nimeämä eläinsuojeluvalvoja on oikeutettu saamaan poliisilta virka-apua (ESL 50 §). Eläinsuojeluvalvoja saa antaa vain ohjeita ja neuvoja esimerkiksi siitä, minkälainen koiran kopin tulisi rakenteiltaan olla. Määräyksiä saavat antaa vain eläinsuojeluviranomaiset (ESL 42 §). Eläinsuojeluviranomainen voi esimerkiksi määrätä, että koiralle pitää asettaa koppiin makuualusta.

5.2.2 SEY:n eläinsuojeluvalvoja ja -neuvoja

Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry (SEY) on aloittanut valvojatoiminnan jo vuonna 1902 palkkaamalla katsastajia, jotka kiersivät neuvomassa ja opastamassa lähinnä hevosten ja tuotantoeläinten pitoa. Maa- ja metsätalousministeriö järjesti ensimmäiset valvojakurssit 1980-luvun puolivälissä yhteistyössä SEY:n kanssa. 1990-luvun lama vei valtion budjetista kurssirahat ja SEY jäi yksin rahoittamaan eläinsuojeluvalvojakoulutusta. SEY on kouluttanut käytännössä kaikki Suomessa toimivat vapaaehtoiset eläinsuojeluvalvojat ja -neuvojat, mukaan lukien aluehallintovirastojen nimeämät eläinsuojeluvalvojat. Vuonna 2010 liitolla on noin 120 eläinsuojeluvalvojaa ja neuvojaa. Eläinsuojeluneuvonta tapahtuu eläimen omistajan tai haltijan suostumuksella. Valvojalla tai neuvojalla on samat oikeudet puuttua eläintenpitoon kuin kellä tahansa kansalaisella. (SEY 2010a.)

SEY:n eläinsuojeluvalvojat ja -neuvojat ovat yhteistyössä viranomaisten kanssa pitäneet silmällä eläinten kohtelua, antaneet tarpeen vaatiessa ohjeita ja neuvoja eläinten hoidossa ja harjoittaneet eläinsuojelua koskevaa tiedotustoimintaa. Vuoden 2009 vuositilaston mukaan eläinsuojeluvalvojat tekivät 1558 eläinsuojeluneuvontakäyntiä, joissa he tarkastivat 1 494 eläintenpitopaikkaa. Käynneistä noin joka toinen antoi aiheita jatkotoimenpiteisiin. Jatkotoimenpide tarkoittaa esimerkiksi sitä, että eläinsuojeluvalvoja ilmoittaa eläinsuojelukohteesta eläinsuojeluviranomaiselle. Puhelimitse ja sähköpostitse eläinsuojeluvalvojat ja -neuvojat ohjeistivat eläinsuojeluun liittyvissä kysymyksissä 13 038 kertaa. (SEY 2010b, 2–5.)

Eläinsuojeluvalvojat ja -neuvojat eivät saa valvonta- ja neuvontatyöstään palkkaa. Poikkeuksena on Turun kaupunki, joka aikoinaan palkkasi legendaarisen Anja Eerikäisen eläinsuojeluvalvojaksi. Samassa tehtävässä jatkaa Eerikäisen ja SEY:n kouluttama valvoja Heidi Leyser. SEY maksaa kulukorvauksia ja tarjoaa laadukasta jatkokoulutusta vapaaehtoisille toimijoilleen. Viimevuotisia vuosikertomuksia vertaillen on havaittavissa, että useat valvojat ja neuvojat ovat luopuneet tehtävistään työn raskauden takia (SEY 2010c).

SEY:n eläinsuojeluvalvojista enää vain muutama on halunnut tulla nimitetyksi aluehallintoviraston eläinsuojeluvalvojaksi. Valvojan tehtävät pääsääntöisesti kohdistuvat kotirauhan piiriin ja eläinsuojelulain 38 § kieltää aluehallintoviraston nimeämää eläinsuojeluvalvojaa tekemästä tarkastuksia kotirauhan piirissä. SEY:n toiminnanjohtaja Helinä Ylisirniö arvioi aluehallinnon nimeämiä eläinsuojeluvalvojia olevan neljästä kuuteen henkilöä (Ylisirniö 2010).

SEY:n eläinsuojeluvalvoja ei ole eläinsuojelulain mukaan oikeutettu saamaan poliisilta virka-apua. SEY:n valvojavaliokunnan entisenä jäsenenä tiedän, että eläinsuojeluvalvojat ovat luoneet luottamukselliset suhteet kuntatason eläinsuojeluviran-

omaisiin ja usein yhteistyö sujuu hyvin. Pääsääntöisesti poliisi pyrkii avustamaan vapaaehtoista eläinsuojeluvalvojaa, mikäli resurssit sen sallivat ja olosuhteet sitä vaativat. Olen usein eläinsuojeluvalvojan ominaisuudessa toiminut poliisin apuna ja asiantuntijana eläinsuojelukäynnillä.

Me, vapaaehtoiset eläinsuojeluvalvojat ja -neuvojat, teemme vuosittain huomattavan osan eläinsuojeluvalvontatyöstä, joka todellisuudessa kuuluisi täysin valtion tehtäväksi. Usean vuoden aikana olen osallistunut SEY:n hallituksen ja eri toimikuntien toimintaan. Kymmenistä keskusteluista voin vetää oman johtopäätökseni siitä, että Suomen eläinsuojelun taso ei olisi yhtä laadukasta ilman vapaaehtoistoimintaa. Viranomaisten resurssit eivät tunnu riittävän tarvittavaan tarkastustoimintaan ja ennaltaehkäisevään työhön. Helinä Ylisirniö otaksuu, että Eviran mukaan viranomaisverkko riittänee (Ylisirniö 2010).

5.2.3 Kennelneuvoja

Suomen Kennelliitto ry (SKL) kouluttaa kennelneuvoja ja ylläpitää neuvojien verkostoa. Kennelvalvonta muutettiin kennelneuvonnaksi vuonna 1995. Neuvojalla on järjestön sisäinen oikeus ohjata ja neuvoa koirien pidossa kennelliiton jäseniä. Vapaaehtoiset neuvojat pitävät silmällä eläinsuojeluvalvojen tavoin koirien elinolosuhteita, hyvinvointia ja käsittelyä kodeissa, kenneleissä sekä koiratapahtumissa. Vuonna 2010 kennelliitolla on neljäkymmentä yhdeksän kennelneuvojaa. (Suomen Kennelliitto ry 2010a.)

Kennelneuvojalla on kennelliiton sääntöjen mukaan oikeus tarkastaa liiton jäsenen koirienpitoa. Käytännössä tarkastukseen tarvitaan eläimen omistajan tai haltijan lupa. Kaikki rekikoirayrittäjät eivät halua olla yhdistyksen jäseniä, koska säännöt edellyttävät kaikkien syntyvien pentujen rekisteröintiä kennelliittoon sekä vaativat kasvattamaan vain puhdasrotuisia koiria. (Suomen Kennelliitto ry 2010b.) Yrittäjillä ei ole taloudellisesti kannattavaa eikä tarpeellista rekisteröidä kaikkia tavallisiksi työkoiriksi syntyviä pentuja. Rekikoirakenneleissä olen nähnyt paljon yrittäjän omaan tarpeeseen tai myyntiin tarkoitettuja risteytyskoiria, niin sanottuja alaskanhuskyja.

5.3 Eläinten terveys- ja hyvinvointivalvontaohjelma EHO

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira valmisteli valtakunnallisen Eläinten terveys- ja hyvinvointivalvontaohjelman vuodelle 2008 tavoitteenaan kootusti esittää tietoa eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontajärjestelmistä ja viranomaisille säädetyistä valvontavelvollisuuksista ja -toimivallasta. Ohjelmassa kuvattiin eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan toimivaltaiset viranomaiset sekä heidän keskeiset tehtävänsä. Ohjelmassa kerrottiin myös vuoden 2008 valvontahankkeet, joiden to-

teutukseen eläinlääkintähuollon valvontaviranomaiset osallistuvat sekä luotiin katsaus siihen, millaisia muutoksia sektorilla tulevaisuudessa on odotettavissa. Eläinten terveys- ja hyvinvointivalvontaohjelma on osa elintarvikeketjun monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa (VASU) ja ympäristöterveydenhuollon yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa. (Heimonen-Kauppi-Kuosmanen-Lehtonen-Löfgren-Eriksson-Mikkonen-Haapa-Welling 2007, 2.)

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira ja Lapin lääninhallitus ovat maa- ja metsätalousministeriön kanssa sovittujen tulostavoitteiden, valtion vuoden 2008 talousarvion ja Elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman (VASU) perusteella tehneet tulosopimuksen vuodeksi 2008 (Elintarviketurvallisuusvirasto Evira-Lapin lääninhallitus 2008, 1-2).

Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma muodostuu rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta virallisesta valvonnasta. Evira johtaa, ohjaa ja kehittää lääninhallitusten vastuulla olevaa elintarviketurvallisuuden ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin riskinhallintaa alueitasolla sekä ohjaa lääninhallituksia kuntien elintarvikevalvonnan arvioinnissa. (Elintarviketurvallisuusvirasto Evira-Lapin lääninhallitus 2008, 1.)

Eviran ja lääninhallitusten sopimuksessa tulostavoitteista vuodelle 2008 on määriteltä yksityiskohtaisia valvontatavoitteita. Tarkastuksia ja valvontaa tehdään hankkeina. Osa hankkeista on lakisääteisiä kaikkia läänejä koskevia ja osaa hankkeista painotetaan vuodelle 2008. Lisäksi lääneillä voi olla myös muita eläinten terveys- ja hyvinvointivalvontaan liittyviä hankkeita. Lapin lääninhallituksen aloitteesta sopimukseen on otettu mukaan muun muassa rekikoirahanke. (Elintarviketurvallisuusvirasto Evira-Lapin lääninhallitus 2008, 1-2.) Tarkoituksena on selvittää rekikoirien pito-olosuhteita. Lisäksi tarkoituksena on tarkastusohjeen ja -lomakkeen kehittäminen sekä valvontaperiaatteiden yhtenäistäminen. Rekikoirien pito-olosuhteet tarhoissa vaihtelevat. Käytännön eläinsuojelutarkastuksissa on havaittu puutteita, joita kentällä on tulkittu jonkin verran epäyhtenäisesti. (Heimonen-Kauppi ym. 2007, 50-51.)

Eläinten pidolle on asetettu määräyksiä eläinsuojelulain sekä sen nojalla annettujen säädösten perusteella. Koirien pito-olosuhteista on annettu tarkempia määräyksiä MMM:n päätöksessä (2/EEO/1998). (Heimonen-Kauppi ym. 2007, 51.) Rekikoirahankkeen eläinsuojelutarkastuksissa on sovellettu edellä mainittua päätöstä. MMM:n päätös on muutettu Valtioneuvoston asetukseksi (674/2010) heinäkuun 8. päivänä 2010.

5.4 Rekikoirahankkeen valvonta

Rekikoiratoiminta Lapin aluehallintoviraston alueella on yleisesti ammattimaista tai muutoin laajassa mitassa tapahtuvaa seura- ja harrastuseläinten pitoa ja ilmoituksenvaraista toimintaa (ESL 24–25 §). Eläinsuojelusäädösten perusteella aluehallintovirastolla on ohjaus- ja valvontatehtäviä (ESL 35 §).

Elintarviketurvallisuusviraston ja Lapin lääninhallituksen rekikoirahanke edellytti rekikoirien elinolosuhteiden tarkastamista. Eläinsuojelulaki säätelee tarkastuksista ja siitä, kenellä on oikeus niitä tehdä. Eläinsuojeluviranomaisilla sekä aluehallintoviraston nimeämällä eläinsuojeluvalvojalla on oikeus suorittaa tarkastus, jos on syytä epäillä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan tai käytetään eläinsuojelulain taikka sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti. Epäilyn voi herättää esimerkiksi naapurin tai ohikulkijan tekemä eläinsuojeluilmoitus. Ilman epäilyä voidaan tarkastaa sirkus, eläintarha, pysyvä ja kiertävä eläinnäyttely sekä eläinkilpailut. Tarkastuksessa voidaan tarkastaa eläin, sen pitopaikka sekä eläintä varten tarkoitetut ravinto, juotava, varusteet ja välineet. Kotirauhan piirissä tarkastuksen saa tehdä vain viranomainen. (ESL 39 §.)

Eläimen omistajalle tai haltijalle on annettava neuvoja, joilla pyritään edistämään eläimen hyvinvointia. Neuvonnalla voidaan korjata lievät eläinsuojelulliset epäkohdat. Eläinsuojeluvalvojan tulee tehdä eläinsuojeluviranomaisille ilmoitus aina, jos hän havaitsee eläinsuojelusäädösten rikkomista. Viranomaisten on ryhdyttävä asiassa eläinsuojelulain vaatimiin toimenpiteisiin. (ESL 40–41 §.)

Eläinsuojeluviranomainen voi kieltää eläimen omistajaa tai haltijaa jatkamasta tai toistamasta eläinsuojelulain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaista menettelyä taikka määrätä eläimen omistajan tai haltijan määrääjässä täyttämään velvollisuutensa. Aluehallintovirasto voi tehostaa annettua kieltoa tai määräästä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella. Ennen päätöksen tekemistä eläimen omistajalle tai haltijalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. (ESL 42–43, 45 §.)

Eläinsuojeluviranomaiset voivat ryhtyä välittömiin kiireellisiin toimenpiteisiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi, jos eläinsuojelulliset syyt sitä vaativat. Eläimelle voidaan hankkia hoitaja tai hoitoa muualta. Eläimelle voidaan hankkia rehua tai muita eläimen hyvinvoinnin kannalta ehdottoman välttämättömiä aineita. Mikäli edellä mainitut hankinnat eivät ole mahdollisia tai tarkoituksenmukaisia, eläin voidaan lopettaa tai myydä. Omistajan tai haltijan kuuleminen on tarpeen vain silloin, jos nämä ovat viivytyksettä tavattavissa. Päätöksestä on ilmoitettava eläimen omistajalle tai haltijalle. Viranomaisilla on oikeus ottaa haltuun eläinsuojelusäädösten

vastainen laite, väline tai aine, joka toimitetaan viipymättä poliisille. (ESL 44–47 §.) Pakkokeinolaissa (450/1987) säädetään eläimen, laitteen, välineen ja aineen takavarikosta.

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira ja aluehallintovirasto voivat määrätä virka-eläinlääkäreitä suorittamaan selvityksiä ja tutkimuksia eläintenpitoyksiköissä, joissa pidetään eläimiä elinkeinonharjoittamisen tarkoituksessa. Tarkastukset, selvitykset ja tutkimukset on pyrittävä suorittamaan niin, ettei niistä aiheudu tarpeetonta haittaa eläimille, eläintenpitoyksikön omistajalle tai haltijalle taikka eläintenpitoyksikön toiminalle. Poliisin on tarvittaessa annettava virka-apua valvontaviranomaisille sekä läänineläinsuojeluvalvojalle, jos heitä estetään suorittamasta valvontatehtäväänsä ja esteen poistaminen edellyttää poliisin toimivaltuuksien käyttöä. Kunnaneläinlääkäriin on annettava virka-apua ulosottomiehelle eläimeen kohdistuvan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanossa. (ESL 48–50 §.)

6. REKIKOIRAHANKE 2008–2009

6.1 Tarkastustulosten perusteella tarkastusohje

Rekikoirahankkeen tarkoituksena oli kartoittaa sadasta kahteensataan (100–200) rekikoiratarhaa painottuen Lapin lääniin. Yhteen tarkastuskäyntiin arvioitiin kunnaneläinlääkäriltä kuluva tarhan koosta riippuen yhdestä kolmeen tuntia. Läänineläinlääkärit tekivät osan tarkastuksista yhdessä kunnaneläinlääkärien kanssa. Näihin paikkoihin tehtäviin tarkastuksiin läänineläinlääkärien työaika arvioitiin kuluva yhteensä neljästä viiteen päivää. Lisäksi ohjeistuksen, määrärausten ja yhteenvedojen laatiminen vei läänineläinlääkärien ja osastosihteerin työaika. Kunnaneläinlääkärien koulutukseen varattiin kaksi työpäivää. (Heimonen-Kauppi ym. 2007, 51.)

Tarkastustulokset koottiin ja niistä keskusteltiin läänin- ja kunnaneläinlääkärien koulutustilaisuuksissa. Yhteenvedon perusteella muotoillaan tarkastusohje, jonka avulla tarkastuskäytännöt maassa saadaan yhtenäistettyä. Läänit kouluttavat ja ohjeistavat kunnaneläinlääkärit toimialueillaan. (Heimonen-Kauppi ym. 2007, 51.)

Hankkeen tarkastukset oli tarkoitus aloittaa marras–joulukuussa 2007 ja jatkaa niitä kevääseen 2008. Yhteenvedon tulosten kokoaminen ja koulutukset ajoittuivat alkusyksyyn 2008. (Heimonen-Kauppi ym. 2007, 51.) Lapin lääninhallituksen ja Eviran välisessä tulossopimuksessa vuodelle 2008 tarkastusmäärää supistettiin viidestäkymmenestä sataan (50–100) rekikoiratarhaan. Hanketta jatkettiin vuodelle 2009, jolloin keskityttiin koulutukseen ja vuoden 2008 tarkastustulosten hyödyntämiseen. (Elintarviketurvallisuusvirasto Evira–Lapin lääninhallitus 2008, liite 2; Elintarviketurvallisuusvirasto Evira–Lapin lääninhallitus 2009, liite 1.)

6.2 Määräykset rekikoiratarhojen tarkastamiseen

Läänineläinlääkäri Pirkko Pirinen on lähettänyt 29. helmikuuta 2008 Lapin läänin kunnaneläinlääkäreille määräyksen suorittaa tarkastukset eläinsuojelulain 39 §:n nojalla rekisteritietoihin perustuviin rekikoirayrityksiin. Tarkastuksia tuli suorittaa myös yrityksiin, jotka eivät ole jättäneet lääninhallitukselle ilmoitusta ammattimaisesta eläintenpidosta. Tarkastuksen yhteydessä kunnaneläinlääkäreitä kehoitettiin määräämään yrittäjä tekemään ilmoitus lääninhallitukselle. Määräyksen mukaisesti tarkastukset tuli suorittaa 15. toukokuuta 2008 mennessä. Määräyksen liitteenä eläinlääkäreille lähetettiin uusi rekikoiratarkastuslomake (liite 1), eläinsuojelutarkastuskaavakkeita sekä Elite-ohjelman rekisteristä haettu rekikoirayritysten osoiteluettelo (Lapin lääninhallitus 2009b). Tarkastajia pyydettiin ottamaan mahdollisuuksien mukaan tarkastusten yhteydessä digitaalisia kuvia koulutuksen ja keskustelun pohjaksi. Lisäksi toivottiin, että uutta tarkastuskaavaketta kommentoitaisiin jatkokehittelyä varten. (Pirinen 2008a.)

Marraskuun 26. päivänä päivätyssä kirjeessä läänineläinlääkäri Pirkko Pirinen on pyytänyt kunnaneläinlääkäreitä tarkastamaan vuoden 2008 loppuun mennessä ne alueellaan olevat rekikoiratarhat, joita ei vielä samana vuonna ole tarkastettu. Kunnaneläinlääkäreitä pyydettiin tekemään myös tarkastuksia matkailukeskuksissa tai lentokenttien lähietäällä vain joulusesongin aikana toimivien rekikoirayritysten koirien pitopaikkoihin. (Pirinen 2008b.)

6.3 Rekikoiratarkastuslomake

Läänineläinlääkäri Pirkko Pirinen on laatinut rekikoiratarkastuslomakkeen helpottamaan ja yhtenäistämään eläinlääkäreiden tarkastuksia. Lomaketta apuna käyttäen kaikki tarkastajat kiinnittävät huomiota samoihin seikkoihin. Lomake täytetään rasti ruutuun menetelmällä ja tarvittaessa lisätietoja voi antaa sanallisesti. Lomakkeen voi täyttää käsin tai sähköisesti. Lomake on prototyyppi, ja Pirkko Pirinen toivoi palautetta ja parannusehdotuksia tarkastusten tekijöiltä. (Pirinen 2008a.)

Lomakkeeseen merkitään tarkastuspaikka ja -aika sekä koirien lukumäärä ja rodut. Lakisääteisiä tarkastuskohteita ovat koirien pidolle asetetut yleiset vaatimukset, tietyille paikalle kytkettynä pidettävät koirat, koiran ulkotarha, koiran koppi tai sitä vastaava säänsuoja, koiran pitoon tarkoitettu häkki sekä synnytys ja pentujen hoito. Muissa annettavissa tiedoissa tarkastellaan ruokintaa ja juottoa, koirien kuljetusta, kirjanpitoa ja muita havaintoja ja huomioita. (Lapin lääninhallitus 2008.) Liite 1.

Tarkastuskäynnillä kunnaneläinlääkäri mahdollisesti yhdessä läänineläinlääkäriin kanssa suorittaa seuraavat toimenpiteet:

- 1) tarhan pinta-ala mitataan ja koirakohtainen käytettävissä oleva pinta-ala lasketaan
- 2) juoksunaruun pituus mitataan ja tarkastetaan, ettei se pääse kiertymään puun, tolpan tms. ympärille
- 3) kaulapanta tarkastetaan (materiaali, leveys)
- 4) koirankopin eristyksen paksuus todetaan (pohja, seinät)
- 5) koirien lukumäärä lasketaan ja mahdollisten risteytyskoirien lukumäärä todetaan (rodut, joiden kylmänsietokyky huskyjä ym. heikompi)
- 6) veden saanti tarkastetaan sekä
- 7) tarkastetaan, että koirien pidolle asetettuja säädöksiä on myös muilta osin noudatettu. (Heimonen-Kauppi ym. 2007, 51.)

6.4 Media

Rekikoirahanke oli positiivisesti esillä tiedotusvälineissä. Koiramme-lehti julkaisi artikkelin hankkeesta, numerossa 4/2008, nimellä Lapin rekikoirayritykset tarkastetaan (Leinonen 2008, 16–19). Hanketta esiteltiin myös TV-iltautuisissa sekä paikallislehdissä.

Joulusesongin 2008 aikana rekikoirayritystoiminta oli mediassa esillä myös negatiivisesti. Tiedotusvälineet esittivät julkisuuteen eläinsuojelullisia epäkohtia, joita oli havaittu koiranpitoaikoissa ja safareilla. Tunteita kuohutti paikallisten yrittäjien keskuudessa myös ”keikkakoirayrittäjien” harjoittama hintojen polkeminen. Paikalliset yrittäjät kokivat, että hintoja poljettiin koirien kustannuksella ja että viranomaiset sovelsivat eläinsuojelusäädöksiä eri tavalla ”keikkakoirallisten” tapauksissa eri kuntien alueella. (Mäkinen 2008.)

6.5 Tarkastuskohteita

Vuoden 2008 aikana tarkastuksia tehtiin viisikymmentä (50) neljässäkymmenessä kuudessa (46) kohteessa. Neljä (4) kohdetta on uusintatarkastettu. Tarkastuskohteissa oli kokonaiskoiramäärä yhteensä neljätuhatta kolmesataa kaksikymmentä neljä (4324). Tarkennettu koiramäärä on kolmetuhatta kahdeksansataa viisikymmentä kaksi (3852), kun otetaan huomioon uusintatarkastusten koiramäärämuutokset. Tarhakohtainen koiramäärien vaihteluväli oli kymmenestä neljäänsataan seitsemäänkymmeneen (10–470) koiraa. Tarkastuksia tehtiin kevätkaudella neljäkymmentä (40) ja syyskaudella kymmenen (10). Tarkastusten ajankohta painottui huhti-

ja toukokuulle. Kolme (3) tarkastusta tehtiin joulusesongin aikana alihankkijoina toimivien niin sanottujen ”keikkakoirallisten” koiranpitopaikkoihin. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Vuonna 2008 tehdyt tarkastukset jakautuvat taulukon 1 mukaisesti. Kyseisenä vuonna ei tarkastettu kaikkia Lapin läänin alueella olevia rekikoirayksiköitä. Tarkastusten ulkopuolelle jäi suuriakin koiratarhoja. Taulukosta 1 nähdään, että tarhoja on enimmäkseen Tunturi-Lapin alueella turistikeskusten tai lentokenttien läheisyydessä. Taulukko havainnollistaa myös ne kunnat, joissa kunnaneläinlääkäreillä on enemmän tarkastuskohteita. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Taulukko 1. Tarkastuskerrat kunnittain ja koiramäärät (Lapin lääninhallitus 2009a)

Paikkakunta	Tarkastuskerta	Koiramäärä
Muonio	7	1147
Inari	10	727
Rovaniemi	5	626
Kittilä	9	455
Kolari	3	186
Kuusamo	2	136
Salla	4	126
Enontekiö	2	118
Savukoski	3	111
Keminmaa	1	97
Ranua	1	61
Lieksa*	1	35
Ylitornio	1	17
Kemijärvi	1	10

*kotipaikka

6.6 Koirarodut

Tarhoilla tavattiin koirarotuja, jotka ovat soveliaita jatkuvaan ulkona kasvatukseen kuten siperianhusky, samojedinkoira, lapinporokoira, itäsiperianlaika, alaskan malamuuhti, alkukantaisia laikoja sekä koirasusi eli susihybridit. Lisäksi tarhoilla oli alaskanhuskyja, bordercollieita, australian paimenkoiria ja lyhytkarvaisia lintukoiria, jotka eivät välttämättä sovellu arktisiin olosuhteisiin. Alaskanhuskyja lukuun ottamatta kyseessä olevia koirarodun edustajia oli vain muutamia yksilöitä. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Rekikoirahankkeen raportin mukaan (Lapin lääninhallitus 2009a) yli puolet tarkastuskohteiden rekikoirista on siperianhuskyja (kuva 1). Siperianhusky on rotumääritelmän mukaan käyttötarkoitukseltaan rekikoira ja se on pohjoinen koirarotu, jolla on kaksinkertainen turkki. Se on keskikokoinen, nopeasti ja keveästi liikehtivä käyttökoira. (Suomen Kennelliitto ry 2009.) Lähes puolet tarkastuskohteiden koirista on alaskanhuskyja (kuva 2). Alaskanhuskyä ei voi pitää automaattisesti soveltuvana ulkokasvatukseen. Alaskanhusky ei ole varsinainen koirarotu. Koirat ovat yleisimmin siperianhuskyn ja lintu- tai vinttikoiran risteytyksiä. Yksilölliset erot voivat olla suuria. Koirat ovat turkiltaan ja säänkestävyydeltään hyvinkin poikkeavia toisistaan. (Suomen Valjakkourheilijoiden Liitto ry 2009.)

Kuva 1. Siperianhusky

Kuva 2. Alaskanhusky

6.7 Koirankoppi tai muu sitä vastaava säänsuoja

Yleisvaikutelma käyntiraporttien perusteella tarhoilla on hyvä. Viidessäkymmenessä tarkastuksessa havaittiin eläinsuojelullisia rikkomuksia kahdessa kymmenessä kolmessa (23) tarkastuksessa kahdellakymmenellä kahdella (22) tarhalla. Yksi tarha sai määräyksiä kahdessa tarkastuksessa. Eläinlääkärit antoivat eläinsuojelulain (ESL 42 §) nojalla määräyksiä tarkastuksissa havaituista epäkohdista yhteensä neljäkymmentä yhdeksän (49). Eläinsuojelulain (ESL 44 §) kiireellisiä toimenpiteitä ei tarkastusten yhteydessä suoritettu. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Suurin osa puutteista liittyy koirien koppiin, säänsuojaan tai kytkentään (Lapin lääninhallitus 2009a). ”Koirankoppia koskevia säännöksiä sovelletaan soveltuvien osin myös muuhun sitä vastaavaan säänsuojaan. Koirankopin on oltava kooltaan, rakenteiltaan ja varustukseltaan koiralle sopiva. Kopin seinien, katon ja lattian on oltava tiiviitä ja tarvittaessa lämpöeristettyjä. Kopin pohjan on oltava irti maanpinnasta. Kopin lämpötilan ja ilmanlaadun on oltava siellä olevalle koiralle sopivia.” (Maa- ja metsätalousministeriö 1998, 3.4.)

”Koirankopin kulkuaukon on oltava sellainen, että koiralle ei aiheudu vahingoittumisen vaaraa. Kulkuaukko on tarvittaessa varustettava sopivalla läpällä. Kopin lattia on pidettävä puhtaana ja kuivana. Koiralla on oltava käytössään makuualusta.” (Maa- ja metsätalousministeriö 1998, 3.4.)

Suositus: *”Koirankopin katto on muodoltaan loivasti viettävä ja pinnaltaan sellainen, että koira voi vaivattomasti käyttää sitä tähytys- ja lepopaikkana. Koirankopissa on tuulikaappi. Kopin lämpötila on vähintään +5 °C koiran ollessa sisällä kopissa.”* (Maa- ja metsätalousministeriö 1998, 3.4.)

Eläinsuojelutarkastuksia on tehty neljäkymmeneen kuuteen (46) kohteeseen. Pääsääntöisesti kopit/säänsuojat ovat säädösten mukaiset. Rekikoiratarhoilla kopit ovat kovassa kulutuksessa. Kuvien perusteella voi päätellä, että kevythirsikopit ovat rakenteeltaan kestäviä (kuva 9). Alusina tarhoilla käytetään yleisesti kutterilastua (kuva 10) ja/tai olkea. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Tarkastuksessa annetut kahdeksantoista (18) määräystä (taulukko 2) johtuvat pääasiallisesti riittämättömästä määrästä koppeja/säänsuojia suhteessa koiramäärään sekä huonokuntoisista kopeista. Kahdella tarhalla oli ulkotarhoissa enemmän koiria kuin makuupaikkoja. Osa kopeista oli hataria tai lämpöeristeet olivat puutteellisia, kulkuaukot olivat liian laajoja tai koppi oli muuten romahtanut rakenteiltaan. Osa kopeista ei ole nostettu irti maanpinnasta. Yhdessä tarkastuksessa on määrätty laiteettavaksi makuualusta. Kulkuaukon läppien puuttumisesta ei ole annettu määräyksiä. Yhdellä tarhalla on annettu määräys laittaa aurinkosuojat. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Taulukko 2. Havaitut puutteet (Lapin lääninhallitus 2009a)

Koppi tai muu säänsuoja	Koppien määrä ja kunto	18
Kytkenä/liikkuma-ala	Ketju < 3,6 m, matkaketju	13
Yöpyminen kuljetusvälineessä		3
Ruokinta, juotto		3
Tarhan rakenteet ja pohja	Tarhaverkot, maapohja	2
Kirjanpidon puutteet		2
Eläinkuljettajaluvan puuttuminen		2
Yleiset vaatimukset pitopaikasta		2
Makuualusta		1
Synnyttävien ja pentujen hoito		1
Lopetus		1
Aurinkosuoja		1
Yhteensä		49

Maa- ja metsätalousministeriön päätöksen tulkintaongelmia aiheuttaa esimerkiksi kopin lämpötilan ja ilmanlaadun sopivuus siellä olevalle koiralle sekä kulkuaukon läpän tarpeellisuus. Toinen viranomainen voi vaatia kopin luukulle läpän ja toinen ei katso sitä tarpeelliseksi. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Rekikoirayrittäjien pitopaikoista löytyi myös ala-arvoisia koppeja/säänsuojia. (Kuvat 3–8,11). Rekikoirayrittäjien mielikuvituksella ei liene rajoja, kun muovinen vesisaavi on pantu täyttämään säänsuojan tehtävää. Kuvat kertonevat enemmän kuin tuhat sanaa.

Kuva 3. Vesisaavikoppi

Kuva 4. Vesisaavikoppi ja matkaketju

Kuva 5. Suuri kulkuaukko

Kuva 6. Koppi maan pinnassa

Kuva 7. Rikkinäinen koppi

Kuva 8. Hatara koppi

Kuva 9. Uusi kopp

Kuva 10. Kuivikkeita makuualustana

6.8 Tietylle paikalla kytkettynä pidettävä koira ja ulkotarha

”Muutoin kuin tilapäisesti ulkona tietylle paikalle kytkettynä pidettävällä koiralla on oltava liikkumatilaa vähintään 40 m². Koiran kytkin ei saa päästä kiertymään puun, tolpan eikä muun vastaavan esteen ympärille.” (Maa- ja metsätalousministeriö 1999, 3.2.)

”Muutoin kuin tilapäisesti ulkona tietylle paikalle kytkettynä pidettävän koiran kaulapannan on oltava riittävän leveä ja ympärysmitaltaan säädettävissä. Kaulapanta ei saa olla metallinen eikä kuristava. Sisällä koira ei saa pitää kytkettynä muutoin kuin hyväksyttävästä syystä tilapäisesti ja lyhytaikaisesti.” (Maa- ja metsätalousministeriö 1999, 3.2.)

Suositus: *”Koiria kytketään juoksulankaan siten, että se pääsee liikkumaan langan suunnassa vähintään 10 metriä ja siitä sivusuuntiin pois päin vähintään 2 metriä kummallekin puolelle. Jos kytkin on metallia, kaulapannan ja kytkimen pään välissä on sellainen liitinosi, että kytkimen liikkumisen aiheuttama sirinä ei välity koiraan.”* (Maa- ja metsätalousministeriö 1999, 3.2.)

Koirien asianmukainen kytkentä ja määräysten mukainen liikkumatila on useilla, varsinkin suurilla koiratarhoilla ongelma. Mitä enemmän tarhalla on kytkettyjä koiria, sitä enemmän tarvitaan kennelin alueelle neliömetrejä. Mikäli koirat asuvat tarharakennelmissa, mitataan koiran ulkotarhan neliömetrit ja suhteutetaan liikkumatila koiramäärään. Ulkotarhojen neliömäärästä ei vuoden 2008 tarkastuksissa annettu korjausmääräyksiä. Yhdelle tarhalle annettiin tarhan verkkojen korjauksesta määräys ja yhdelle kielto pitää koiria märkäpohjaisissa tarhoissa. (Lapin lääninhalitus 2009a.)

Kolmelletoista (13) tarhalle annettiin määräyksiä alle 3,6 metrin mittaisista ketjuista. Koirien kaulapannoista ei tarkastuksissa ollut huomioita. Tarhoilla on ongelmana ketjujen kiertyminen puiden ja muiden vastaavien esteiden ympärille (kuvat 13–14).

Tarkastuksissa ei myöskään kiinnitetty huomiota alle yhden vuoden ikäisten koirien kytkentään. Eläinsuojeluasetus (ESA 21 §) kieltää alle vuoden ikäisen koiran kytkentään muuta kuin tilapäisesti. Alle vuoden ikäisen koiran kytkentää koskeva kohta puuttuu myös alkuperäisestä rekikoiratarkastuskaavakkeesta. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Koiria pidetään myös matkaketjuissa (kuva 12), jolloin liikkumatilaa on hyvin vähän. Lääninhallituksen kanta on, että koira saa olla matkaketjussa vain tilapäisesti valjastuksen ja ajoon lähdön ajan sekä ruokinnan yhteydessä noin tunnin ajan. Tunnin aikana koira voi rauhassa syödä ja tehdä tarpeensa. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Tarkastuksissa ei tutkittu koirien elinoloja ja kytkentää safariolosuhteissa. Valvontaviranomaisilla on tiedossa, että levähdyspaikoilta puuttuvat usein matkakopit (kuva 16). Koirat ovat matkaketjuissa kytkettyinä ja nukkuvat jopa ilman alusia lumihangessa. Jotkut yrittäjät käyttävät koirilla loimia/takkeja yöpymisen aikana. Safarit kestävät yleensä 1–5 päivää. Levähdys ja yöpymispaikat ovat reitin varrella. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Kuva 11. Romahtanut koppi ja lyhyt ketju

Kuva 12. Matkaketju

Kuva 13. Ketju puun ympärillä

Kuva 14. Ketju kiertynyt lyhyeksi

Kuva15. Märkä pohja

Kuva 16. Matkakoppeja

6.9 Koiran häkki

”Koiran pitoon tarkoitettun häkin tai muun vastaavan tilan korkeuden on oltava vähintään häkissä pidettävän koiran pituus rintalastasta hännän juureen kerrottuna luvulla kaksi. Jos samassa häkissä tai muussa vastaavassa tilassa pidetään useampaa kuin yhtä koira, korkeus määräytyy suurimman siinä pidettävän koiran pituuden mukaan. Lattian on oltava kiinteäpohjainen.” (Maa- ja metsätalousministeriö 1998, 3.5.)

Koiran häkkeitä pidetään yleensä kenneleiden ja löytöeläinpaikkojen sisätiloissa. Löytöeläinpaikoissa häkkitilaa saa vähentää tilapäismajoituksessa viidelläkymmenellä prosentilla (ESL 15.1 §). Tarkastuksissa ei ollut mainintaa koirahäkeistä. Lääninhallitukseen lähetetyistä kuvista löytyi kaksi häkkikuvaa (kuvat 17–18) . Häkit ovat poikkeuksellisesti ulkotilassa. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Kuva 17. Koirien häkkiosasto ulkotilassa

Kuva 18. Ulosteiden likaama häkki

6.10 Kuljetus ja majoittuminen

”Kissaa tai koiraa taikka muuta eläintä saadaan pitää sen kuljetukseen tarkoitettussa laatikossa tai häkissä taikka muussa vastaavassa pienikokoisessa säilytystilassa vain, jos eläimen kuljettaminen, sairaus tai muu tilapäinen ja hyväksyttävä syy sitä vaatii” (ESA 22 §).

Eläinsuojelulainsäädännössä on vain vähän määräyksiä kuljetusvaatimuksista. Tarkastuksessa havaittiin kahdelta kaupallisia eläinkuljetuksia suorittavalta henkilöltä puuttuvan eläinkuljetuslupa ja puutteista annettiin määräykset. Osa tarkastajista ei antanut määräyksiä luvan puuttumisesta vaan he antoivat neuvoja luvan hankkimisesta. Eläinkuljettajalupa tarvitaan, mikäli eläinkuljetus on kaupallista ja eläimiä kuljetetaan yli kuusikymmentä viisi (65) kilometriä. (Laki eläinten kuljetuksesta 16–19 §; eläinkuljetusasetus 1/2005.) Kuljetusvälineitä tutkittiin vain niissä tapauksissa, joissa koirat yöpyivät kuljetusvälineissä. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Kuva 19. Rakenteilla oleva kuljetusväline, jossa koirat ovat yöpyneet

Matkakoppien puute on aiheuttanut joidenkin ”keikkakoirien” majoittumisen kuljetusvälineisiin (kuva 19). Kolmelle yrittäjälle annettiin määräyksiä koirien majoittamisesta kuljetusvälineissä. Koirat lepäävät ja yöpyvät eristämättömissä perävaunuissa tai pakettiautoihin rakennetuissa häkeissä. Kuljetusvälineiden ilmanvaihto perustuu usein välineen liikkeeseen ja harvalla on koneellista ilmanvaihtoa. Pakettiautoissa häkit ovat tilankäytöllisistä syistä usein päällekkäin. Häkkien koko ei ole kuljetusvälineissä MMM:n päätöksen nro 2/EEO/1998 3.4 kohdan mukaisia. ”Keikkakoirien” majoitusta ei voitane katsoa tilapäiseksi ja lyhytaikaiseksi, joten häkin tilavaatimusta ei voi pienentää viidelläkymmenellä prosentilla (50 %) kuten esimerkiksi löytöeläinkodeissa. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

6.11 Muita havaittuja puutteita

Yhdelle tarhalle annettiin määräys huolehtia paremmin synnyttävien narttujen ja pentujen hoidosta. Kyseisessä tarhassa nartut synnyttävät ulkona omaan koppiinsa. Eläinlääkärin mielestä talvella kylmyys on vaaraksi pentujen terveydelle ja pimeys hankaloittaa pentujen tarkkailua. Useilla tarhoilla oli synnytys järjestetty sisätiloihin joista narttu ja pennut siirretään ulos pentujen ollessa noin 3–4 viikon ikäisiä. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Kahdessa kohteessa annettiin määräys tehostaa laihojen yksilöiden ruokintaa ja yhdessä kohteessa pidettiin riittämättömänä kerran päivässä tapahtuvaa juottoa. Pääsääntöisesti tarkastuskohteissa koirat juotetaan ja syötetään 1–2 kertaa päivässä. Kesäisin useilla tarhoilla on vettä tarjolla vapaasti. Talvella monella tarhalla koirat juotetaan aamuisin lihaliemellä, eikä koirilla ole mahdollisuutta juoda puhdasta vettä. Juottamisen kohdalla herää kysymys mikä on riittävää. Tarkastuksissa ei myöskään kiinnitetty huomiota rehuihin, lihoihin tai kaloihin tai niiden säilytykseen ja varastointiin. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Rekikoiratarkastuslomakkeessa tiedustellaan pitääkö yrittäjä kirjata koirien työpäivistä, ajomatkoista, lepovuoroista, sairauksista, rokotuksista, loishäädöistä ja muista lääkityksistä, synnytyksistä ja kiimoista. Useassa tarkastuslomakkeessa oli merkintä puuttuvasta kirjanpidosta. Kahdelle rekikoirayrittäjälle oli annettu määräyksiä pitää kirjanpitoa edellä mainituista asioista. Kirjanpidon laatiminen ei perustu mihinkään säädökseen, joten eläinsuojeluviranomainen ei voi vaatia sitä toteutettavaksi. Kirjanpito on hyvä apuväline esimerkiksi ajojen suunnittelussa ja terveydenhuollossa. Naaraiden kiima-aikojen seuranta vähentää vahinkoastumisia ja luo pohjaa suunnitelmalliselle jalostustoiminnalle. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Yhdelle tarhalle annettiin määräys kiinnittää huomiota koirien lopetustapaan. Lopetustavassa ja raatojen hävityksessä on todettu puutteita. Eläinsuojelukäyntikertomuksessa ei ole eritelty tapausta tarkemmin. (Lapin lääninhallitus 2009a.) Eläinsuojeluasetuksessa (396/1996) määritellään ammattimainen tai muutoin laajassa mitassa tapahtuva seura- ja harrastuseläinten pito. Toiminnasta tulee tehdä lääninhallitutukselle ilmoitus toimintaa aloitettaessa, muutettaessa tai lopetettaessa. (ESA 26–28 §.) Tarkastuskäynneillä eläinlääkärit antoivat yrittäjille ohjeita tehdä ilmoitus ammattimaisesta eläintenpidosta. Läänineläinlääkäri Pirkko Pirisen mukaan uusia ilmoituksia on rekikoirahankkeen aikana tullut useita. Tarkkaa määrää ei raportoinnin yhteydessä ollut käytettävissä. Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti on ollut usein tietämättömyyttä. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Kunnaneläinlääkäreillä on ollut mahdollisuus osallistua Lapin lääninhallituksen järjestämään rekikoirahankkeeseen liittyvään koulutukseen 9.–10.9.2008 ja 3.6.2009. Koulutuspäivillä on esitelty hanketta ja selvitetty tarkastuksissa ilmenneitä asioita. Kesäkuussa järjestetyssä tilaisuudessa on ollut koulutusta myös yrittäjille rekikoirahankkeesta sekä kuljetuslupakäytänteistä. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

6.12 Raportin tekijän havainnot ja mietteitä rekikoiratoiminnasta

6.12.1 Ensivaikutelma

Aloittaessani kesäkuun 2009 alussa harjoittelun Lapin lääninhallituksessa sosiaali- ja terveysosastolla, sain luettavakseni eläinlääkäreiden rekikoirahankkeen yhteydessä täytettäviä tarkastuslomakkeita sekä eläinsuojelutarkastuskaavakkeita.

Peilasin lukemaani omiin kokemuksiini rekikoiratarkastuksista ja olin positiivisesti yllättynyt, että viidestäkymmenestä (50) tarkastuksesta vain kahdellakymmenellä kahdella (22) tarhalla oli huomautettavaa. Mielestäni eläinlääkäreiden tarkastusasenne on ajan saatossa muuttunut positiivisesti vaativammaksi. Tarkastuslomakkeita lukiessani vakuutuin siitä, että edelleen valvontaperiaatteiden yhtenäistämistä tulee kehittää, sillä eläinsuojelusäädökset antavat mielestäni liikaa tulkintamahdollisuuksia.

Ensivaikutelma tarkastuskohteiden tilasta tarkastuslomakkeiden pohjalta oli hyvä. Suurin osa tarkastuskohteista täytti eläinsuojeluvaatimukset. Rekikoira-hankkeessa kerätyt kuvat kertovat kuitenkin enemmän kuin tuhat sanaa. Sain katsoa ja käyttää raportissani eläinlääkäreiden lähettämiä kuvia eri rekikoiratarhoilta. Kuvat ovat nimettömiä, jotta kuvaajan mukaan ei voi päätellä rekikoiratarhan sijaintia tai omistajaa. Kuvia katsellessa tilanne alkoi muistuttaa omia näkemyksiäni tarhoista. Kuvien perusteella olisi voinut olettaa, että määräyksiä olisi annettu enemmän.

Olen nähnyt eläinsuojeluvalvojana ja kennelneuvojana sekä hyvin että huonosti hoidettuja tarhoja. En usko, että tilanne on kymmenen viime vuoden aikana paljokaan muuttunut, koska tarhojen valvonta on ollut mielestäni epäyhtenäistä. Samat ongelmat ovat edelleen olemassa. Koirien kopit ja säänsuojat sekä kytkennät tietyille paikalle ovat suurimmat epäkohdat. Ilahduttavaa on, että hyvin ja mallikelpoisesti hoidettuja tarhoja on tullut lisää. Luullakseni kilpailu alalla ja asiakkaista on kohentanut tilannetta. Asiakkaat ovat eläinsuojelullisesti valvutuneita ja toivottavasti käyttävät mieluummin palveluita, joita tuotetaan asiallisissa olosuhteissa.

6.12.2 Keikkakoirat

Uutena ongelmakohtana ovat ”keikkakoirat”, joilla tehdään alihankintatöitä eri turistikohteissa. Kaikilla ”keikkayrittäjillä” ei ole kiinteitä kenneltiloja kotitarhaa lukuun ottamatta. Koirilta on tarkastusten mukaan puuttuneet säänsuojat ja lepopaikat. Koirat ovat yöpyneet kuljetusvälineissä tai matkaketjuissa ulkosalla. (Lapin lääninhallitus 2009a.) ”Keikkakoirien” tarkastuksia tehdään lähinnä ilmiantojen perusteella. Mielestäni yrittäjien tulisi tehdä saapumisilmoitus paikalliselle eläinsuojeluviranomaiselle, jotta valvontaa voitaisiin tehostaa. Ulkomaalaisia yrittäjiä tulisi myös voida informoida tehokkaammin.

Kiinteiden työ- ja lepopisteiden rakentamista tulisi vaatia. Turistikohteiden kehityshankkeisiin ehdottaisin otettavan mukaan rekikoirien vuokrattavat majoitustilat sekä safarireittien suunnittelun matkakoppeineen. Toimintaa tulisi suunnitella niin, että se ei vääristä rekikoirayrittäjien kilpailua. Lähtökohtana olisi eläinten hyvinvointi ja rekikoiratoiminnan turvallisuusnäkökulma.

Tiedottamisen ja koulutuksen myötä tietoisuus ilmoitusvelvollisuudesta helpottaa valvontakäytäntöitä. Viranomaisten ja yrittäjien välistä vuorovaikutusta tulee jatkossa kehittää. Viranomaisilta toivon ohjaavaa ja neuvovaa asennetta. Viranomaiset voisivat tiedottaa esimerkiksi kirjeitse tai sähköisesti eläinsuojelusäädöksistä ja niissä tapahtuvista muutoksista. Eläinsuojelukysymyksissä ennakointi ja ennalta ehkäisy ovat kannustavampia toimia kuin rangaistukset. Rekikoirayrittäjät voisivat myös itse aktiivisemmin ottaa viranomaisiin yhteyttä ja luoda yhteistyölle hedelmällisempää pohjaa. Mielestäni on järkevää käyttää asiantuntijan apua, puolin ja toisin.

6.12.3 Safarit

Rekikoirahankkeessa ei ole tarkastettu lainkaan safariolosuhteita. Osalla yrittäjistä on safarireiteillä matkakoppeja. Osa safarikoirista lepää ja yöpyy matkaketjuissa ulkona. (Lapin lääninhallitus 2009a.) Mielestäni tarkastuksia tulisi voida tehdä myös ajon aikana sekä lepopaikoissa. Pistotarkastukset ovat hankalia toteuttaa, mutta eivät mahdottomia.

On ymmärrettävää, että kunnaneläinlääkäri ei ole erityisen innokas tekemään eläinsuojelutarkastusta safariolosuhteissa. Ennakkojärjestelyt voivat olla vaativia. Safarien tarkastuksiin pitäisi ryhtyä hankaluuksista huolimatta.

6.12.4 Perustarkastus ja pistotarkastus

Rekikoiratarhan tarkastuksessa on haastetta. Pieni tarha on kohtuullisen helppo käydä kohta kohdalta läpi tarkastuslomakkeen avulla. Yli neljänsadan koiran hoidon ja elintilojen tarkastus vaatii jo rutinoitumista tarkastuksen suorittajalta. Tarkastus on oppimistilanne sen suorittajalle sekä tarhan omistajalle ja työntekijälle. Tarkoituksena on, että osapuolet antavat toisilleen hyviä ohjeita ja neuvoja rakentavassa hengessä päämääränä eläinten ja työntekijöiden hyvinvointi sekä elinkeinon kehittyminen.

Ennakoilmoituksen perusteella tehdyt tarkastukset eivät anna aina oikeaa kuvaa tarhan oloista. Tarkastuksia pitäisi mielestäni tehdä ainakin osittain pistotarkastuksina. Olen kuullut muutamilta tarhatyöntekijöiltä, että tarkastuspäiväksi laitetaan koirille säädösten mukaiset pitkät ketjut ja tarkastuksen jälkeen ketjut vaihdetaan taas lyhyempiin. Laihat ja huonokuntoiset koirat viedään väliaikaisesti tarhalta pois, vesiasiat täytetään sekä tarhaa siivotaan erityisesti tarkastusta varten. Tarkastuksia pitäisi tehdä myös eri vuodenaikoina. Tarhojen maapohjat saattavat olla liian märkiä keväisin ja syksyisin (kuva 15). Kesällä voi haittana olla myös auringonpaiste, hyttyset sekä tekemisen ja liikuntatarpeen tyydyttämisen puute.

6.12.5 Yhteistyö

Eläinlääkäreillä ei välttämättä ole aikaa tehdä vuosittain useita tarkastuksia samoihin kohteisiin, joten Suomen Eläinsuojeluyhdistysten Liiton vapaaehtoisten eläinsuojeluvalvojien ja -neuvojen sekä Suomen Kennelliiton kennelneuvojen yhteistyötä voisi enemmän hyödyntää.

Kennelneuvojan käynti edellyttää yrityksen omistajan jäsenyyttä Suomen Kennelliitto ry:ssä. Eläinsuojeluvalvoja ja kennelneuvoja eivät voi antaa tarhoilla määräyksiä, mutta heillä on velvollisuus raportoida eläinsuojelullisista epäkohdista eläinsuojeluviranomaisille. Yhteistyötä pitäisi ehdottomasti lisätä ja vapaaehtoisten työtä myös arvostaa enemmän. Yhteistyön pohjalle tulee saada vankka valvontaperiaatteiden yhteisymmärrys.

6.12.6 Asiakassuhde

Rekikoirayrittäjä on usein kunnaneläinlääkärin hyvä asiakas ja väistämättä joskus tulee tilanteita, että eläinsuojelutarkastuksen tekijä saisi olla joku ulkopuolinen, jolla ei ole asiakassuhdetta tarkastuksen kohteeseen. Asiakassuhde on inhimillinen tekijä ja se mielestäni pitää ottaa huomioon tarkastusta suunniteltaessa.

Viranomaisten tulisi tehdä tarkastuksia naapurikunnista ristiin. Naapurikunnaneläinlääkärillä on harvemmin tärkeää asiakassuhdetta yrittäjän kanssa. Teoriassa asiakassuhde on kyllä mahdollinen. Jotkut eläintenomistajat käyttävät toisen kunnan eläinlääkäripalveluja päivystysaikana ja asiakassuhde voi muodostua merkittäväksi. Mielestäni jokaisen kunnaneläinlääkärin tulee itse harkita esteellisyytensä tehdä tarkastuksia.

6.12.7 Eläinsuojelulain tulkintaa

Eläinsuojelulain säädöksissä on mielestäni liikaa tulkinnanvaraa. Tarkastusten helpottamiseksi olisi hyvä, että yhteinen linja tarkastajien kesken saataisiin luoduksi. Miten tulkitaan esimerkiksi riittävä liikuntatarpeen tyydyttäminen? Tulisiko tietyille paikalle kytketyillä koirilla olla juoksutustarha? Kopin oviaukolla tulee olla tarvittaessa läppä. Miten määritellään tarvittaessa? Miten ja kuka määrittelee alaskanhuskyn säänkestävyyden tai soveltuuko se jatkuvaan ulkona pitoon? Onko kerran päivässä juottaminen riittävää? Tulkintaan kaivataan Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran ohjeistusta.

Kunnaneläinlääkäri kertoi tarkastuslomakkeessaan, että kytketyn koiran liikkumalan määrittelyssä on tulkintaongelma. Hän toteaa oikein, että säädöksissä ei mainita ketjun pituutta, vaan että liikkumala määritellään ja sen tulee olla vähintään 40 m². Hänen tulkintansa mukaan 2,6 metriä ketjua + 1,0 metriä koiraa antaa tarvittavan liikkumalan. Hän oli hyväksynyt 2,6 metrin pituiset ketjut. Tarkastuksissa vaaditaan yleisesti 3,6 metrin kytkinketju, jolloin neliömäärä toteutuu. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Ongelmalliseksi on koettu myös se, että eläinsuojeluviranomaiset ja vapaaehtoiset eläinsuojeluvalvojat näkevät samassa kohteessa puutteet eri tavoin. Eläinsuojeluvalvojen päivillä on hyvin usein keskusteltu aiheesta. Valvojat kokevat jäävänsä näkemystensä kanssa yksin. Rekikoiratarhojen tarkastuksissa valvoja antaa ohjeita ja neuvoja esimerkiksi koirien kytkemisestä yli 3,6 metrin ketjuihin. Käynnillä yrittäjä esittää kunnaneläinlääkärin tarkastuskertomuksen ja toteaa kunnaneläinlääkärin hyväksyneen ketjut, jotka ovat mitattuina selkeästi säädösten vastaiset. Eläinsuojeluvalvoja voisi kannella viranomaisesta läänineläinlääkärille, mutta yhteistyö joutuisi todennäköisesti koetukselle.

Epäkohtiin tulisi puuttua mahdollisimman nopeasti ja napakasti. Mikäli epäkohtiin ei puututa ajoissa, niin helposti syntyy kuvitelma, ettei koko valvontaa ole olemassaakaan. Kauhuskenaario, on että eläinsuojeluviranomaiset menettävät valvontaviranomaisen auktoriteetin. Eri eläinsuojelutapauksissa viranomaisia on alettu uhkailla oikeuskäsittelyillä siinä toivossa, että eläinlääkäri ei lisääntyvän työtaakan pelossa ryhtyisi toimenpiteisiin tai eläinsuojeluvalvoja ei antaisi tietoja eteenpäin viranomai-

sille. Itsekin olen joutunut uhkailun kohteeksi. Vaikeat eläinsuojelulliset tapaukset lisääntyvät. Eläinsuojelusäädökset ovat minimisäädöksiä ja usein elinolosuhteet voisivat olla paremmat. Valvonnassa pitäisi aina muistaa, että valvomme eläinten etuja.

6.12.8 Rekikoiratarkastuslomakkeen kehittäminen

Tarkastuslomakkeessa ei mainita rehukeittiöiden, rehuvarastojen, pakasteiden ja muun ruuan säilytykseen liittyvää valvontaa, joten mainittujen kohteiden valvonnasta ei lomakkeista saanut tietoa. Lomakkeen parannusehdotuksia ei myöskään ole raportoitu. Muutamassa kysymyskohdassa vastaaja oli tarkentanut sitä, miten hän oli kysymyksen ymmärtänyt. Lomakkeeseen tehtiin kesällä 2009 muutamia pieniä lisäyksiä ja selvennyksiä liittyen alle vuoden ikäisen koiran kytkentään sekä rehujen säilytykseen. Lomakkeen valmiit häkkien pinta-alataulukot ovat käyttökelpoisia ja tarpeellisia. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira ja aluehallintovirastot ovat liittäneet lomakkeeseen logonsa ja lomake on läänin- ja kunnaneläinlääkäreiden käytössä Lapin, Oulun ja Itä-Suomen aluehallintovirastojen alueilla. Lomaketta muokataan niin, että se on käyttökelpoinen minkä tahansa kennelin tarkastuslomakkeeksi. (Pirinen 2010.)

6.13 Rekikoirahankkeen raportoinnin yhteenveto

Rekikoirahankkeessa on tarkastettu Lapin läänin osalta neljänkymmenen kuuden yksikön koirien pito-olosuhteet. Tarkastuslomake on suunniteltu, mutta varsinainen tarkastusohje puuttuu. Lomaketta voisi vielä täsmentää. Hankkeessa on kerätty tietoja rekikoiratarhojen olosuhteista. Tarkastuslomakkeen ja eläinsuojelutarkastuskaavakkeen tarkasteluista on saatu hieman tuntumaa siihen, miten kukin tarkastaja suhtautuu tarkastuksiin ja mitä he tarkastuksissaan painottavat. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Osa kunnaneläinlääkäreistä on kokoontunut hankkeen tiimoilta kahteen koulutus-tilaisuuteen. Valvontaperiaatteiden yhtenäistäminen on mielestäni vasta aluillaan. Periaatteista tulisi käydä keskustelua ja jokaisen tarkastajan pitäisi pystyä hyväksymään yhtenäinen valvontaperiaate ja toimimaan laadittavan ohjeen mukaisesti. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Yhteistyötä virallisen- ja vapaaehtoisvalvonnan välillä on syytä kehittää työtaakan vähentämiseksi ja valvonnan tehostamiseksi. Kaikkien valvojien yhtenäistä koulutusta tulisi lisätä. Vapaaehtoisvalvonta kaipaa lisäarvostusta. Toivon valvontaorganisaatorakenteen muuttuvan niin, että vapaaehtoisia valvojia palkattaisiin perusvalvontatyöhön. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Valvontaviranomaisilta odotan nopeampaa reagointia, ryhtiä työhön ja uskallusta viedä päätöksiä lopullisiin ratkaisuihin jopa oikeusteitse. Eläinsuojeluratkaisuissa tarvitaan lisää hovioikeuden, korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiä. Ennakkoratkaisut kehittävät eläinsuojelulainsäädäntöä ja oikeuskäytäntöä. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Rekikoirayrittäjiltä toivon parempaa suunnitelmallisuutta tarhoja ja safarireittejä perustettaessa. Maapohjan ja -alueen huolellinen valinta on perusasia. Edellä mainittuihin seikkoihin voisivat myös rahoitus- ja vakuutusyhtiöt kiinnittää huomiotaan. Tarhojen pohjatytöt salaojituksineen, sähköistämisineen ja rakenteineen tulee tehdä suunnitellen ja ajan kanssa. Koirat sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan tarhoihin, joissa on asianmukaiset kopit tai säänsuojat ja muu varustus. Ketjupaikoista luovutaan mahdollisuuksien mukaan. Niille koirille, joita on parempi pitää ketjussa, on kytkennän ja tilavaatimuksen oltava eläinsuojelusäädösten mukaiset. Eläinten terveyteen ja hyvinvointiin kiinnitetään entistä parempaa huomiota ja seuranta tehostetaan esimerkiksi kirjanpidon avulla. Koirille annetaan enemmän virikkeitä varsinkin työajan ulkopuolella ja liikunnantarpeen tyydyttämisestä huolehditaan. Yrittäjien tulee tuntea paremmin eläinsuojelulainsäädäntöä ja huolehtia ilmoitusvelvollisuudestaan sekä mahdollisten lupien hankinnasta. Hyvinvoiva eläin tuottaa paremmin. (Lapin lääninhallitus 2009a.)

Kuva 20. Rekikoiria valjastettuina

7 OHJEITA JA MUUTOKSIA REKIKOIRAHANKKEEN JÄLKEEN

7.1 Ohjeistusta ammattimaiseen tai muuten laajamittaiseen koirien pitoon

Oulun ja Lapin läänineläinlääkärit lähettivät syksyllä 2009 kaikille alueensa reki-koiratoimijoille tiedotteen, jossa selvitettiin vaatimuksia, joita eläinsuojelusäädökset toiminalle asettavat (Pirinen 2009).

Kirjeessä lääninhallitus muistuttaa, että toimijan tulee tehdä toiminnan oleellisesti muuttuessa hyvissä ajoin ilmoitus sen läänin lääninhallitukseen, jonka alueella toiminta tapahtuu. Toimija, joka siirtää osan tai kaikki koiransa esimerkiksi kahdeksi viikoksi Lapin läänin alueella toiseen pitopaikkaan tarjotakseen koiravaljakkoajeluja, tekee ilmoituksen toiminnan muuttumisesta Lapin lääninhallitukselle. Lääninhallitus välittää tiedon edelleen kunnaneläinlääkärille, jonka alueelle toiminta sijoittuu. Mikäli koiria siirretään esimerkiksi Lapin läänistä Oulun läänin alueelle, tulee ilmoitus tehdä Oulun lääninhallitukselle. Lääninhallitus voi ilmoituksen vastaanotettuaan antaa toimijalle eläinsuojelullisten haittojen ehkäisemiseksi tarpeellisia määräyksiä. Toimija voidaan määrätä ilmoittamaan kunnaneläinlääkärille siitä, milloin koirat saapuvat uuteen pitopaikkaan. (Pirinen 2009.)

Kunnaneläinlääkärillä on oikeus tehdä tarkastuksia ilmoituksenvaraisissa koirien pitopaikoissa ilman epäilyä eläinsuojelusäädösten vastaisesta toiminnasta (ESL 25 §). Kirjeessä ohjeistetaan kiinnittämään huomiota erityisesti siihen, että kaikilla koirilla on eläinsuojelusäädösten edellyttämä liikkumatila, kopit ovat tiiviitä tai riittävän suojaavia ja että kopeissa on makuualusta. (Pirinen 2009.)

Kirjeessä haluttiin muistuttaa rekikoirayrittäjiä, että koiria saadaan pitää kuljetushäkeissä tai pienikokoisissa säilytystiloissa vain, jos koiran kuljettaminen, sairaus tai muu

tilapäinen hyväksyttävä syy sitä vaatii. Hyväksyttäväksi syyksi lääninhallitus katsoo yöpymisen kilpailumatkalla. Koiravaljakon yöpymistä kuljetushäkeissä, kun koirat on siirretty töihin toiselle paikkakunnalle, ei voida pitää hyväksyttävänä syynä. (Pirinen 2009.) Keikkakoirien majoittaminen kuljetusvälineisiin tai taivasalle on herättänyt vilkasta eläinsuojelullista keskustelua esimerkiksi Lapin lääninhallituksen järjestämässä koulutustilaisuudessa kesäkuussa 2009. Iltasanomat uutisoi aiheesta näyttävällä otsikolla: ”Näin rekikoiria kohdellaan Lapissa – katso salakuva!” (Mäkinen 2008).

Kirjeessä kerrottiin myös kaupallisen toiminnan yhteydessä tapahtuvasta yli kuudenkymmenen viiden (65) kilometrin mittaisesta koirien kuljettamisesta. Kuljettajalupa voidaan myöntää, mikäli toimijaa ei ole tuomittu eläinsuojelusäädösten rikkomisesta, koirien kuljetukseen on sopiva kalusto ja eläimiä kuljettava henkilö on saanut säädösten edellyttämän koulutuksen. (Pirinen 2009.) Lapin aluehallintovirastosta ei ole haettu yhtään koirien kaupalliseen kuljetukseen liittyvää lupaa (Pirinen 2010). Koiria kuljetetaan eri toimipisteiden välillä ja Lapissa välimatkat ovat harvoin alle 65 kilometriä. Rekikoiravaljakoiden kuljetusvälineitä voi nähdä liikenteessä ja luvantarve on ilmeinen.

Lääninhallitus muistuttaa myös pysyvän eläinnäyttelyn pitämisen luvanvaraisuudesta. Pysyväksi eläinnäyttelyksi katsotaan koiratarha, jossa järjestetään maksullisia koirien esittelykierroksia. Eläinnäyttelyä voidaan pitää pysyvänä, mikäli eläimet ovat näytteillä yhtäjaksoisesti enemmän kuin seitsemänä päivänä. Lupa on maksullinen. (Pirinen 2009.) Rekikoirayrittäjien sähköisillä kotisivuilla on nähtävissä suuntaus, että asiakkailta peritään erillinen maksu tarhalla vierailusta. Tuntemukseni mukaan pysyvä eläinnäyttely on käsitteenä vieras ja lupia ei toiminnasta huolimatta ole tiedetty hakea.

Mielestäni ammattimaisen eläintenpidon luvanvaraisuus on hyvä asia. Lupaa haettaessa toimija joutuu ottamaan asioista selvää sekä suunnittelemaan huolellisesti eläintenpitoaan. Lupahakemuksessa saadaan tieto aluehallintovirastolle ja edelleen kunnaneläinlääkärille, jonka alueella toiminta tapahtuu. Valvonnan suurena ongelmana on ollut se, ettei viranomaisilla ole ollut tietoa eläinten pidosta alueellaan.

Lapin Kansa uutisoi 29. syyskuuta 2010 ranskalaisen husky-yrittäjän majoittuneen Auttin Pajulammelle. Perhe toi Ranskasta lähes kolmekymmentä rekikoiraa ranskalaisten turistien ajeluttamiseen. Kaupungineläinlääkäri Päivi Riskilä sanoo lehtihaastattelussa, ettei hän ole kuullutkaan vielä uudesta koirayrittäjästä. (Pasula 2010, 3.) Tieto eläintenpidosta tavoittaa viranomaiset yleensä huhun tai eläinsuojeluilmoituksen välityksellä. Kyseisessä tapauksessa yrittäjä ei ole tehnyt hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista ilmoitusta aluehallintovirastoon, jonka alueella toimintaa tullaan harjoittamaan.

Kyseisessä tapauksessa huomioni kiinnittyy myös viranomaisten yhteistyöhön ja sen kehittämistarpeeseen. Kolmenkymmenen koiran tuonti edellyttää kaupallisen tuonnin ehtojen täyttämistä, jolloin ainakin tulliviranomaisten pitäisi olla rajanylityksestä tietoisia. Tiedottaminen viranomaisten välillä voisi alkaa viimeistään maahan saapumisesta. (Evira 2010b). Ulkomaalaiset rekikoirayrittäjät ovat todennäköisesti vielä tietämättömpiä eläinsuojelu-, tuonti- ja vientisäädöksistä kuin suomalaiset yrittäjät.

Kokenut rekikoirayrittäjä Reijo Jääskeläinen kertoo:

*”Missään muualla maailmassa kuin Suomessa ei ole tällaista villiä rekikoirabuuniamia. Suomi avautui rekikoiraharrastajien Mekaksi, kun Norjan ja Ruotsin rajat sulkeutuivat rabieksen (raivotaudin) vuoksi ja rajat avautuivat Eurooppaan. Tästä avautuivat myös ongelmat. Lappiin saapui safariyrittäjiä, jotka olivat tulossa vuolemaan kultaa Lapin joulumatkailumarkkinoilta. Liikkeellä on ollut kokemattomia harrastajia, joilta on puuttunut kokemus eläinten hoidosta, koirien koulutuksesta, eläinlääkinnän järjestämisestä ja koirakasvatuksen ympäri-
vuotisesta toiminnasta.” (Sallinen 2010.)*

Mielestäni lääninhallituksen kirje rekikoirayrittäjille on ollut hyvä muistutus siitä, mihin asioihin tulee kiinnittää toiminnassa erityistä huomiota. Yhteydenpito viranomaistaholta myös muistuttaa valvonnan olemassaolosta. Uskoisin, että ystävällisenkin ja ohjaava yhteydenpito madaltaa kynnystä lähestyä viranomaisia, joiden yhtenä tärkeänä tehtävänä on asiantuntijoina opastaa ja neuvoa.

7.2 Muutoksia eläimiin liittyvässä lainsäädännössä

Uusi eläinlääkintähuoltolaki (765/2009) täsmentää muun muassa kiireellisen eläinlääkäriavun saamisesta ja virka-ajan ulkopuolisesta päivystyksestä. Kunnissa peruseläinlääkäripalvelu ja kiireellisen eläinlääkärinavun tulee olla saatavilla palveluiden käyttäjien kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen. (Eläinlääkintähuoltolaki 13–14 §.) Vuoden 2010 alusta lähtien kunnilla on ollut mahdollista palkata valvontaeläinlääkäri. Valvontaeläinlääkäri ei osallistu eläintenhoitotyöhön. (Valtioneuvoston asetus eläinlääkintähuollosta 1031/2009). Eläinsuojeluvalvontaa ajatellen virat ovat tervetulleita. Toivottavasti virat tulevat myös täytetyiksi.

Eläinlääkäriavun saanti ja avun laatu asettavat mielestäni Suomessa kuntalaisia ja eläimiä eriarvoiseen asemaan. Syrjäseutujen pitkät kuljetusmatkat voivat aiheuttaa sairaalle tai loukkaantuneelle eläimelle kipua, tuskaa ja kärsimystä. Alalla pitkään työskennelleenä tiedän, että vain harvalla Lapin kunnaneläinlääkärillä on jatkuvas-

ti käytössään muun muassa röntgen-, laboratorio- ja anestesia-laitteet sekä avustavaa henkilökuntaa. Lain säätämä peruseläinlääkäripalvelu täyttyy vähäisimmilläänkin resursseilla (Eläinlääkintähuolto-laki 3 §). Suuremmissa kaupungeissa kunnalliset eläinlääkärivastaanotot tarjoavat jo monenlaisia palveluja. Kokemukseni mukaan pienissä ja syrjäisissä kunnissa ainoaksi avuksi jää ensiapu ja turhan usein eläimen lopettaminen, kun vaativampien toimenpiteiden suorittaminen ei ole olemassa olevilla resursseilla mahdollista. Lopettaminen voi olla myös eläinsuojelullisesti hyvä vaihtoehto, jos eläin kärsii, eikä sitä voida nopeasti auttaa. Eläimen tilan salliessa jatkohoitoja on haettava Lapissa usein satojen kilometrien päästä.

Koirien pito-olosuhteista on annettu määräyksiä maa- ja metsätalousministeriön päätöksissä (MMM 2/EEO/1998 ja MMM 13/EEO/1999). Päätökset on muutettu valtioneuvoston asetukseksi koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta (674/2010) heinäkuun 8. päivänä 2010. Muutoksen syynä on ollut lainsäätämistäjärjestysongelma. Päätös ei ole antanut laillista oikeutta antaa määräyksiä tai muita sanktioita esimerkiksi koirien pito-olosuhteista. (Pirinen 2010.) Eläinsuojeluasetuksen (396/1996) 21 §, jossa määrättiin alle yhden vuoden ikäisen koiran kytkennästä, on kumottu ja kytkennästä säädetään valtioneuvoston asetuksessa (674/2010) §:ssä 10.

Eläinten tuonti- ja vientimääräyksiin on tullut muutoksia kevään 2010 aikana. Muutoksilla on tarkennettu mm. mikrosirua ja raivotautirokotetta koskevia vaatimuksia sekä rajoitettu lemmikkinä tuotavien eläinten määrää viiteen. Mikäli eläinmäärä on kuusi tai enemmän, on noudatettava kaupallisen tuonnin ehtoja, jotka poikkeavat lemmikkieläinten tuontiehtoista. (Evira 2010b).

Hallitus esittää eduskunnalle rikoslain 17 luvun muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan rikoslakiin lisättäväksi uusi säännös törkeästä eläinsuojelurikoksesta. Törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomittaisiin, jos eläinsuojelurikos olisi tehty erityisen raa'alla tai julmalla tavalla, rikoksen kohteena olisi huomattavan suuri määrä eläimiä tai tavoiteltaisiin huomattavaa taloudellista hyötyä ja eläinsuojelurikos olisi myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Rangaistusasteikko olisi vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta vankeutta. Törkeästä eläinsuojelurikoksesta tuomittu olisi samalla määrättävä eläintenpitokieltoon. Tuomioistuin voisi kuitenkin jättää kiellon määräämättä, jos siihen on erityisen painavia syitä. (HE 97/2010,1.)

Aamulehden kirjoituksessa 5.7.2010 arvioitiin hallituksen esitystä muuttaa rikoslakia. Törkeän eläinsuojelurikoksen tunnusmerkit täytyisivät käytännössä harvoin, jos koskaan. Lainsäätöyritys uhkaa vesittyä omaan mahdottomuuteensa. Törkeän eläinsuojelurikoksen tunnusmerkit ovat monitulkintaisia ja kriteerit turhan korkeita. Siksi rikosnimikkeen lisääminen lakiin tuskin helpottaisi eläinsuojelurikoksiin

puuttumista tai koventaisi eläinten kaltoin kohtelusta saatuja tuomioita. (Vehviläinen 2010.)

Lapin yliopiston oikeustieteen professori Terttu Utraisen mukaan ei ole ensimmäinen kerta, kun törkeän rikoksen määritelmä epäonnistuu. Viimeistään "teon arviointi kokonaisuutena" usein vesittää lain. Jos kokonaisuutta ei pidetä törkeänä, ei auta vaikka jokin kolmesta tunnuspiirteestä täytyisi. (Vehviläinen 2010.)

8 HAASTATTELUT

8.1 Eläinsuojeluvalvoja Saila Keskitalon haastattelu

Haastattelin muoniolaista eläinsuojeluvalvoja Saila Keskitaloa sähköpostin välityksellä 2. lokakuuta 2010. Jäljempänä esitän koosteen hänen haastattelustaan.

Saila Keskitalo on toiminut kolmentoista vuoden ajan SEY:n eläinsuojeluvalvojana ja vuoden 2007 loppuun asti Lapin lääninhallituksen nimeämänä läänineläinsuojeluvalvojana. Hän on tarkastanut yksitoista suurta koiratarhaa, joista useita montakin kertaa. Koiria tarhoilla on ollut 40–400 yksilöä. Hänen toimialueensa on Lappi.

Saila Keskitalo on tehnyt tarkastuksia oma-aloitteisesti sekä ilmoitusten perusteella. Ilmoitukset ovat koskeneet lähinnä tarhaolosuhteita. Osan tarkastuksista hän on tehnyt yhdessä eläinlääkäreiden kanssa. Viranomaisyhteistyö on sujunut hyvin ja näkemykset tarhojen elinoloista ovat olleet lähes yhteneväiset yhdessä tehdyillä käynneillä.

Koirien olosuhteissa on tapahtunut hienoista parannusta paikoissa, joissa tarkastuksia on tehty useita ja seurantaa on pidemmältä ajalta. Koirien säänsuojia on kunnostettu ja ketjujen pituutta lisätty. Sailan on pitänyt antaa ohjeita ja neuvoja joka käynnillä ja ne ovat enimmäkseen koskeneet koirien koppien tai säänsuojien kuntoa. Kopit eivät ole olleet riittävän lämpimiä, ovisuojat ovat puuttuneet kokonaan ja makuualustat ovat puuttuneet kesällä. Kaikilla koirilla ei ole ollut omaa koppia eikä ole ollut varmuutta siitä, että kaikki koirat ovat päässeet samaan aikaan yhteiskoppeihin. Kytkinketjut ovat olleet liian lyhyitä, koirat ovat olleet laihoja ja turkiltaan ulkona asumiseen sopimattomia. Valvojaa huolettaa myös safarien pitkät päivämattat ja matkakoppien puute. Koirien tulisi saada levätä yönsä säänsuojassa. Kesäisin koirilta puuttuvat virikkeet. Saila on tehnyt käynneistään lähes aina ilmoituksen eläinlääkärille.

Sailan mielestä eläinsuojelusäädöksissä tulisi olla enemmän velvoittavia ja tarkempia määräyksiä esimerkiksi pitopaikan lämpötilan ja safarien yöpymisolojen suhteen. Valvonta ei ole hänen mielestään riittävää. Tarkastuksia tehdään liian harvoin ja ne ovat ilmeisen ylimalkaisia. Viranomaisien säädösten tulkinnassa täytyy olla eroja, koska samat epäkohdat jatkuvat. Toinen vaihtoehto on se, ettei epäkohtiin ole uskallettu puuttua tarpeeksi jyrkästi. Puuttuminen saattaisi aiheuttaa yrittäjille suuria remontteja tarhoilla. Vapaaehtoisia valvojia tarvitaan niin kauan kuin viranomaistoiminta ei ole riittävän tehokasta.

Kunnaneläinlääkärin rooli on valvovana viranomaisena hankala, koska hän on mahdollisesti alueellaan ainoa eläinlääkäripalveluiden tarjoaja. Sailan mukaan on pelättävissä, että valvovalta viranomaiselta ei haluta ostaa palveluja ja eläimet kärsivät hoidon puutteesta. Yksityisille eläinlääkärivastaanotoille on Lapissa pitkät matkat.

Eläinsuojeluvalvojan ja rekikoirayrittäjien yhteistyö on sujunut Sailan mielestä hyvin, koska hänet on päästetty kaikille tarhoille ja ne on hänelle esitelty. Saila pitää keskustelua tärkeänä osana tarkastusta, ohjeistusta ja neuvontaa. Kaikki yrittäjät eivät ole tietoisia säädöksistä, joten käynneillään hän jakaa myös painettuja esitteitä eläinsuojelumääräyksistä.

8.2 Rekikoirayrittäjä Jukka Honkapirtin haastattelu

Keskustelin rekikoirayrittäjä Jukka Honkapirtin kanssa rekikoirayrittämisestä ja koirista 12. lokakuuta 2010. Jukka on työskennellyt rekikoirien kanssa vuodesta 1976 lähtien. Tällä hetkellä hänellä on nelisenkymmentä koiraa Taiga-Tours yrityksensä käytössä Rovaniemellä. Jukka kasvattaa ja valmentaa alaskanhuskejaan myös valjakkokilpailuihin. Hän tuntee koiriensa suvut kymmenen sukupolven taakse ja hän pitää sukutauluista kirjaa. Nopeiden ja sitkeiden kilpakoirien kasvatusta ja kilpailutoiminta on hänen intohimonsa. Turistiajot ovat miehelle ja koirille työtä ja hyvää treeniä.

Jukan mielestä Lapin rekikoirien pidossa ei ole suuria puutteita. Toiminta on matkailuelinkeinona paljon muuttunut ja säädökset ovat tiukentuneet. Turistit antavat heti palautetta mikäli koirien pito ei ole asiallista. Yrittäjiä on alalla paljon ja lisää tuntuu tulevan. Toiminnan kannattavuus on viime vuosina heikentynyt, eikä se enää elätä kaikkia toimijoita.

Jokaisella tarhalla tulisi olla tarhan vastaava johtaja, jolla on kokonaisuus hallinnassaan. Laumaeläimet tarvitsevat vahvan johtajan, eikä se ole pahitteeksi työntekijöillekään. Tarhojen koiramäärät ovat kasvaneet. Kokeneen hoitajan mielestä 30–40

koiraa hoitajaa kohti on optimimäärä. Koirien kasvatus ja koulutus pitää aloittaa jo varhaisessa pentuvaiheessa. Jukka näkee selviä käyttäytymiseroja omien kasvattien ja ostokoirien välillä. Pentukoirien ruokinnalla ja loislääkinnällä on myös kauaskantoista merkitystä.

Jukka pitää tärkeänä, että ihminen oppisi lukemaan koiraa ja sen tarpeita. Koiran kopin ei tarvitse olla hieno, jos koira on olotilaansa tyytyväinen. Kopit voivat olla erilaisia koirien mukaan. Jukka suosii neliön mallisia lautakoppeja, jotka on nostettu irti maasta esimerkiksi puulavan päälle. Koirat viihtyvät tähyilemässä tasaisella katolla. Kuivikkeista puru toimii hyvin. Kostealla säällä heinät ja oljet kostuvat sekä homehtuvat ja aiheuttavat hengitystieoireita. Vanerikopit ovat Jukan koirille liian tiiviitä. Vaneri ei hengitä puun tavoin ja sisäilma muuttuu kosteaksi. Lyhytkarvaisille koirille eristetty vanerikoppi toimii hyvin. Paksut veistetyt hirsikopit ovat epähygieenisinä, koska ne ovat hankalia siivota ja desinfioida muotonsa ja painavuutensa takia.

Kaikki Taiga-Toursin aikuiset koirat elävät omissa kopeissaan 3,7 metrin mittaisissa ketjuissaan. Jokainen koira saa omalla tontillaan levätä ja syödä rauhassa. Jukan mielestä asumismuoto kasvattaa koirille niin sanottua ”meidän lauma”-henkeä, kun kukaan ei alista toistaan. Useamman koiran häkissä kilpaillaan ruuasta ja johtajuudesta. Koppialueen ympärille on viisasta rakentaa aita, etteivät koirat pääse karkaamaan kytkinketjun katketessa, eikä ulkopuolelta pääse tarha-alueelle irtokoiria tai petoeläimiä. Koiria voidaan myös juoksuttaa vapaasti tarha-alueella. Juoksuttaminen on varsinkin kesällä tärkeää, kun koiria ei muutoin liikuteta lenkeillä. Koirien on saatava purkaa energiaansa ja pitää yllä lihas- ja nivelkuntoaan sekä sosiaalista elämäänsä. Hyvä peruskunto vähentää loukkaantumisen vaaraa ja syksyllä aloitettava valmennuskausi sujuu helpommin. Jukka tekee tarkkoja muistiinpanoja valmennuksesta ja terveydenhoidosta. Sekarotuisten koirien vakuuttaminen on liian kallista, joten vakavia vammojakaan ei saisi tulla. Naaraskoirille hänellä on oma erillinen asuinalue.

Yrityksen koirat työskentelevät pääsääntöisesti Napapiirin maastossa Northern Gate Safarien alaisuudessa. Koirat kuljetetaan työpaikalle kuljetusautolla. Jukka ei ole hakenut eläinkuljetuslupaa, vaikka hän on saanut luvan edellyttämän koulutuksen. Kuljetukset jäävät alle 65 kilometrin. Koirat juoksevat työpäivän aikana noin 30–60 kilometriä. Valjakossa käytetään 3–4 koiraa kahta henkilöä kohden. Ideaalimäärä olisi 5 koiraa kahta henkilöä kohden, mutta Jukan koirat ovat turhan vauhdikkaita vetäjiä täydessä valjakossa.

Yrittäjä vastaa aiheuttamistaan vahingoista ja yrityksellä on oltava vastuuvakuutukset kunnossa. ”Läheltä piti”-tilanteita on ollut ajoittain, mutta vakavilta onnettomuuksilta yritys on välttynyt. Vaarallisimpia ovat turistit, jotka eivät kuuntele tai tottele ohjeita. Northern Gate Safarit hoitavat myynnin, markkinoinnin sekä turval-

lisuusasiakirjat. Ajoreitit tulee valita huolella koiravaljakoiden mukaan ja vauhti tulee säätää reitin mukaan.

Mikäli koirilla ajetaan pitkiä safareita, koirat yöpyvät suojaisassa maastossa tuulelta suojattuna olkipatjalla takit päällä. Tarvittaessa koirat kääritään huopiin. Matkakoppeja tärkeämpänä lämmikkeenä Jukka pitää oikeanlaista ruokintaa ja nesteytystä. Koiralla täytyy olla suojaava rasvakerros nahan alla. Työkoirille annetaan perusruokinnan lisäksi työpäivän aikana ja työn päätteeksi rasvapitoisia suupaloja, joiden avulla ylläpidetään energiatasapainoa. Jukka juottaa koiransa rehuliemellä sekä puhtaalla vedellä. Joillakin yrittäjillä on reittien varrella matkakoppeja.

Yrittäjä ei innostu ajatuksesta, että turistikohteisiin rakennettaisiin vieraileville valjakoille vuokrattavia kenneltiloja. Tartuntatautiriski kasvaa, jos taudinaiheuttajia jää rakenteisiin. Monelta tarhalla löytyy koirista ulkoloisia, lähinnä väiveitä. Hän majoittaisi koiransa omaan kuljetusvälineeseen, mikäli olisi tarvetta tilapäismajoitukseen. Ensiksi viranomaisten pitäisi määrittellä mikä on tilapäistä majoittumista. Jukka arvioi, että tilapäinen voisi olla korkeintaan 1–2 viikkoa.

Jukan rekikoirakennel on ollut jo vuosia toiminnassa eikä tarhalle ole tehty yhtään virallista eläinsuojelutarkastusta. Yrityksestä on tehty ilmoitus ammattimaisesti eläintenpidosta aluehallintovirastoon. Rekikoirakennelien tarkastusoppaasta yrittäjä on kiinnostunut. Oppaasta voisi olla suurtakin hyötyä tarkastaville viranomaisille sekä rekikoirayrittäjille.

Yleisilme tarhalla oli rauhallinen. Koirat käyskentelivät pihalla ja osa tähyili vierailijaa kopeistaan. Pienet pennut peuhasivat ulkotarhoissa. Koirat olivat tyytyväisen näköisiä ja maassa oli syksyn ensilumi. Uusi rekikoirakausi on alkamassa.

8.3 Eläinsuojeluvalvoja ja rekikoirayrittäjä Marika Sassalin haastattelu

Vierailin Kota-Huskyn rekikoirakennelissä yrittäjäpariskunnan Marika ja Lauri Sassalin luona Posion Karjalaiseniemessä 15. lokakuuta 2010. Marika on toiminut SEY:n eläinsuojeluvalvojana noin 15 vuoden ajan. Viimeiset 10 vuotta hän on toiminut eri rekikoirayrityksissä työntekijänä sekä lähivuodet yrittäjänä. Lauri on työskennellyt suurilla koiratarhoilla safarioppaana Ylä-Lapissa ja viimeiset vuodet Marikan kanssa yrittäjänä.

Kennel on rakennettu entisen navetan tiloihin ja pihaan. Navetassa on suuri aidattu sisäalue, jossa koirat saavat liikkua vapaasti. Navetan takaseinustalle on rakennettu

koirille sisähäkit, joista on oma uloskäynti pieneen ulkotarhaan. Ulkotarhasta on käynti kahteen suureen juoksutustarhaan. Juoksutuspihan reunoilla on myös ulkotarhoja, joissa jokaisella koiralla on oma koppi. Koirilla ei ole varsinaisia omia vakiotarhoja, vaan koirapareja vaihdellaan eri tilanteiden mukaisesti. Pihapiiri on suuri ja se on ympäriinsä aidattu. Koirilla on erittäin paljon tilaa liikkua vapaasti. Tontilta on suora yhteys kansallispuiston koirareiteille.

Koirat olivat erittäin tyytyväisen näköisiä ja rauhallisia. Koirien hoitajat olivat laumansa johtajia rauhallisella ja lempeällä tavalla. Ilmiselvästi koirien kanssa on seurusteltu ja työskennelty paljon. Hoitajat tunsivat jokaisen koiran yksilöllisesti luonteenpiirteineen. Ilmapiiri oli erittäin tasapainoinen. Tarha-alueet olivat siistit ja tavarat järjestyksessä. Kunnaneläinlääkäri on tarkastanut tarhan vuosittain.

Vierailun aikana keskustelimme yrityksen omasta toiminnasta sekä yrittäjien aiemmista työkokemuksista safarikenneleissä. Marikan mielestä on hyvä, että eläinsuojelusäädökset ovat tiukentuneet. Ne ovat riittävät, jos niitä vain noudatettaisiin. Marikaa huolettaa se, ettei eläinsuojelusäädösten mukaan kaikilla koiratarhoilla tarvitse olla ihmisasutusta. Valtioneuvoston asetuksessa koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta (674/2010) 10 §:ssä määrätään, että koira saa muuten kuin tilapäisesti pitää ulkona kytkettynä vain asuttuna olevan rakennuksen välittömässä läheisyydessä. Tämä tarkoittaa sitä, että mikäli reki-koiratarhalla on ketjuihin kytkettyjä koiria, niin tarhalla pitää olla asutusta. Mikäli koirat asuvat ulkotarhoissa, niin asetus ei vaadi asutusta.

Valvomattomissa kenneleissä tulee turhia koiramenetyksiä tappeluiden tai äkillisten sairastumisien vuoksi. Kokeneet työntekijät kertoivat, että he ovat joutuneet aiemmin vieraan palveluksessa aamupuhteiksi irrottelemaan lapiolla jäätyneitä kuolleita koiria maasta. Kesäisin tarhoilla kuolee koiria lämpöhalvaukseen riittämättömän vedensaannin vuoksi. Heidän mukaansa koiria kuolee myös safareilla, koska koirille ei ole järjestetty mitään suojaa sääoloja vastaan.

Marika ja Lauri pitävät suurena ongelmana myös sitä, että kuka tahansa voi ostaa tai perustaa kennelin ymmärtämättä koirien pidosta ja hoidosta mitään. Koirat kärsivät tietämättömien omistajien päätöksistä. Päätöksiä ohjailevat yleisesti liiketaloudelliset syyt. Kokemattoman omistajan kennelissä kokeneet ja osaavat työntekijät ovat tärkeitä henkilöitä koirien hyvinvoinnin kannalta. Ongelmaksi koetaan myös se, että suuret safariyritykset kilpailuttavat turistiajot. Tarjouspyynnöissä ilmoitetaan halvimman tarjouksen voittavan. Laatuun ei juurikaan panosteta, jolloin on mahdollista, että ajoreititkin voivat olla riskialttiita suunnittelemattomuuden vuoksi.

Kota-Huskyn koirat juoksevat työpäivänä alle 30 kilometriä ja ajon aikana on taukoja. Valjakossa käytetään 6–8 koiraa kahta henkilöä kohti tai 4–6 koiraa yhtä ajajaa kohti. Safarit tehdään ilman moottorikelkkaa. Yrittäjien mielestä on tärkeää, että he kuulevat hyvin mitä johtovaljakon perässä tapahtuu. Ennen ajon alkua asiakkaat arvioidaan ja he saavat hyvät ajo-ohjeet. Jarrun käyttöä suositellaan aina kun ajajasta tuntuu epävarmalta. Pieniä havereita on sattunut hyvin harvakseltaan ja ne ovat olleet lähinnä pieniä naarmuja. Yrityksellä on vastuuvakuutus, mutta koiria ei ole yksilöllisesti vakuutettu. Turistiajo ei yksistään elätä yrittäjiä ja koiralaumaa.

Marika tekee vapaaehtoista eläinsuojelutyötä lähinnä ilmoitusten perusteella tai viranomaisen pyynnöstä. Hän käy eläinsuojelukäynneillä pääsääntöisesti yksin. Viranomaisyhteistyö on sujunut hyvin. Marika tulee myös hyvin toimeen eläinten omistajien kanssa. Hän haluaa, että käynnin päätteeksi eläimen omistaja tai haltija ei ole ärtynyt tai ahdistunut. Käynneillä hän keskustelee paljon ja jakaa Eviran eläinsuojelusäädöksistä painotuotteita.

Marika ei ole tehnyt rekikoirakenneloihin varsinaisesti tarkastuksia, mutta on yrittänyt vaikuttaa koirien elinoloihin työntekijänä. Tarhoilla on ollut 60–200 koiraa. Marika kertoi, että hänen ja eläinsuojeluviranomaisten tulkinnat lainsäädännössä ovat poikenneet suuntaan jos toiseen. Välillä hän tulkitsee lakia väljemmin ja joskus tiukemmin kuin viranomainen. Hän toivoisi työvälineeksi tarkastusopasta. Rekikoirayrittäjien koulutukseen pitäisi myös panostaa, sillä säädöksiä tunnetaan huonosti. Vanhoista tottumuksista ja uskomuksista pidetään tiukasti kiinni. Marika joutuu enimmäkseen kertomaan koirien liikuttamisen tärkeydestä, olipa kyse tavallisesta lemmikki- tai työkoirasta. Rekikoiratarhoilla ei ole koirien olosuhteissa tapahtunut paljoakaan muutoksia, mutta mukaan on tullut enemmän lyhytkarvaisia koiria.

Marika toteaa lainsäädännön olevan riittävää, joskin ympäripyöreää ja tulkinnanvaraista. Marika on mielissään nuorten naiseläinlääkäreiden tiukemmasta eläinsuojelullisesta asenteesta. He uskaltavat ja haluavat puuttua aktiivisemmin epäkohtiin. Puutteena on edelleen se, että pääsääntöisesti eläinlääkärit eivät ota riittävästi kantaa eläinsuojeluasioihin. Valvojan ja valvottavan asiakassuhteesta syntyy myös ristiriitaa. Marika ei kaipaa valvojana lisää valtaa.

Rekikoiratarhojen yrittäjien ja työntekijöiden työ on rankkaa ja vaativaa. Työssä sekä ihmiset että koirat väsyvät fyysisesti sekä psyykkisesti. Eläintenhoito-alalle hakeutuu usein henkilöitä, jotka eivät tule aina erityisen hyvin ihmisten kanssa toimeen. Marikan näkemyksen mukaan varsinkin miehet pönkittävät itsetuntoaan käsittelemällä eläimiä kovakouraisesti. Marikan mielestä oppilaitosten tulisi kiinnittää erityistä huomiota oppilaidensa työssäoppimispaikkojen suhteen. Harjoittelupaikasta kopioidaan sekä hyvät että huonot vaikutteet.

8.4 Rekikoirayrittäjä Reijo Jääskeläisen haastattelu

Vierailin Levin Huskypuistossa 16. lokakuuta 2010. Reijo Jääskeläinen on toiminut kaksikymmentä vuotta rekikoirayrittäjänä Kittilän Könkөөllä. Vuosijuhlaa yritys viettää marraskuun ensimmäisenä viikonloppuna. Hän on Lapissa alansa uranuurtaja ja ohjelmapalvelujen tuottaja. Levin Huskypuistossa asustaa noin sata koiraeläintä, naaleja ja poroja. Vanhan linjan siperianhuskyt, koirasudet, sudet, japaninpystykorvat risteytyksineen elävät sulassa sovussa puistossa, jossa voi läpi vuoden käydä seuraamassa eläinnäytöksiä. Tarhalla koulutetaan myös naaleja ja koirasusia elokuvarooleihin. Reijo kasvattaa valjakkokilpakoiria ja hän on maailmanlaajuisesti tunnettu ja palkittu valjakkourheilija. Yrityksen päätuote on rekikoirasafarit.

Lapin rekikoiramatkailun alkuaikoina Ruotsi ja Norja sulki rajansa vapaalta eläintenkuljetukselta, kun raivotaudin leviämistä alettiin pohjossa ehkäistä. Suomen rajat avautuivat Eurooppaan ja rekikoiratoiminnalle tuli tilausta charterlentojen ja muun turismin myötä. Samoihin aikoihin koirankasvattajilla oli meneillään risteytyskoirien kokeilukausi ja kasvattajat myivät halvalla tai antoivat ilmaiseksi ylimääräiset koiransa Lappiin aloittavien yrittäjien käyttöön. Keski-Euroopasta tulleet rekikoiraharrastajat saattoivat jättää huonoimmat koiransa yrittäjille esimerkiksi mökkivuokrasta. Aloittelevilla rekikoirayrittäjillä ei ollut kokemusta koirista tai yritystoiminnasta. Arktisten koirien rinnalle alkoi nopeaa tahtia tulla sekarotuisia risteytyskoiria, joiden soveltuvuus ulkokasvatukseen on hyvin vaihtelevaa.

Reijon valjakkokoirat ovat tuuheaturkkisia siperianhuskyja ja koirasusia. Koirasudet ovat siperianhuskyn ja suden risteytyksiä. Koirasudet soveltuvat hyvin valjakko-työskentelyyn kurinalaisen laumakäyttäytymisensä vuoksi. Koirat juoksevat työpäivinä noin neljäkymmentä kilometriä neljänä päivänä viikossa. Kysytyimpiä tuotteita ovat viiden kilometrin rekiajelut oheistoimintoineen. Matkailijat haluavat kokea monenlaisia tapahtumia lomansa aikana ja pitkät safarit eivät enää mahdu lomalaisten aikatauluihin. Yrittäjä on tyytyväinen, että myös suomalaiset ovat löytäneet koiravaljakkoajelut lomaohjelmiinsa.

Reijo pitää kirjanpitoa ajoista ja terveydenhuollosta. Koirat nesteytetään lämpimällä laihalla sopalla ennen työpäivää ja sen päätteeksi. Kiinteän ruokinnan lisäksi koirat saavat ajojen välissä energiapitoisia suupaloja. Kesällä koirille tarjotaan myös puhdasta vettä.

Kokenut yrittäjä pitää erittäin tärkeänä sitä, että tuote on huolella suunniteltu ja toteutettu. Opas kulkee aina valjakoiden edellä omilla koirillaan. Moottorikelkkaa yrittäjä ei hyväksy safareilleen. Reijo valjastaa neljä koiraa vetämään rekeä, ketterät eteen ja voimakkaat taakse. Reessä ajaa aina vain yksi asiakas. Useissa muissa yri-

tyksissä on yleistä, että valjakkoa ajaa kaksi matkailijaa, toinen jalaksilla ja toinen kyydissä. Vuoroja vaihdetaan matkan varrella. Reijon mielestä yksin ajaminen on turvallisuusseikka sekä ihmisille että koirille. Kaksin ajettaessa tarvitaan kuudesta kahdeksaan koira ja vetoliinon pituus kaksinkertaistuu. Mikäli ajaja tippuu jalaksilta, niin kyydissä istuja on turvaton. Reki muuttuu etupainoiseksi, epävakaa ja se ajautuu helposti liinon ja lopulta koirien päälle. Yksin ajavan pudotessa koirat oppivat väistämään perässä tulevaa tyhjää rekeä. Ajajalle opetetaan jarrun käyttö ja koirien käskyt. Hyvä koiravaljakon ajaja on elastinen ja hän osaa lukea eläinten elekieltä sekä luonnon merkkejä, kuten purjehtija merellä.

Tarvittaessa yritys tarjoaa myös pitkiä safareita. Reijon koirat yöpyvät ulkona. Hänen mielestään matkakoppeja tarvitaan safareilla, mikäli koiralla ei ole riittävä turkkia. Lintukoiratyyppisille risteytyskoirille ei riitä edes eristetty koppi, vaan sen pitää olla lämmitettävä. Reijon mielestä hyvässä kopissa pitää ilman vaihtua ja alusten on pysyttävä kuivina.

Nykyiset kuljetuskopit ovat Reijon mielestä liian tiiviitä ja suuria. Hän suosii 60x60 senttimetrin kokoista pienehköä tilaa, jossa koira ei pääse heilumaan kuljetettavana. Ajon aikana koiran tulisi maata ja levätä. Oviaukon tulee olla 25x30 senttimetrinen ritilä, jonka kautta ilma vaihtuu riittävästi. Ritilä voidaan tarvittaessa osittain peittää. Lisäksi kopin yläreunassa pitää olla tuuletusventtiili. Reijo on kuljettanut paljon koiriaan ympäri maailmaa työ- ja kilpailumatkoillaan. Reijo ei pidä koirien tilapäistä asumista kuljetusvälineessä suurena ongelmana, mikäli koirien hoito suunnitellaan ja toteutetaan huolella.

Reijo suosii kasvatuksessaan puhtasrotuisia siperianhuskyja. Hänen koirillaan on geenitaustat maailmanluokan voitokkaimpiin kuuluvasta valjakkourheilusukulinjasta. Rekikoiksi hänen mielestään soveltuvat hyvin myös ”eskimokantaiset” koirat. Koirien tulee olla pitkäjännitteisiä tiimityöskentelijöitä, porovapaita, eivätkä ne saa vartioida tai vahtia. Lintukoistaristeytyksillä voi olla voimakas vietti karata havaitun linnun tai muun riistan perään.

Reijo luonnehtii koira taktiseksi laumaeläimeksi. Ihminen on aina laumanjohtaja. Mikäli johtaja poistuu laumasta, niin laumassa alkaa pian rähinöinti. Koirien pito on hyvin sitovaa työtä, koska koirien kanssa eletään kiinteässä vuorovaikutuksessa. Reijo on ehdottomasti sitä mieltä, että koiratarhalla tulee asua ja koiria pitää tarkkailulla säännöllisesti sekä reagoida herkästi poikkeaviin signaaleihin.

Työn sujuvuuden ja turvallisuuden vuoksi on ensiarvoista, että koirat ovat hyvin koulutettuja ja ohjaaja on osaava koirien kouluttaja ja hoitaja. Johtokoiralla on suuri merkitys suhteessa muihin koiriin. Koirat lukevat toimintaohjeita viisaalta ja kuu-

liaiselta johtokoiralta. Oppaalla on oltava hyvä kontakti koiriin sekä asiakkaisiin. Työhön oppiminen on pitkä prosessi sekä oppaalla että koirilla. Työkoiran on osattava olla ketjussa kytkettynä ja harjoittelemisen on aloitettava jo alle vuoden ikäisenä, vaikka säädökset sen kieltävätkin. Reijon koirat asuvat pääsääntöisesti tarhoissa, mutta kennelissä on myös muutamia ketjupaikkoja.

Reijon mukaan asiakkaiden kanssa on harvoin ongelmia. Harvakseltaan on matkailijoita, jotka eivät halua pukeutua asianmukaisesti yrityksen tarjoamiin asusteisiin. Pukeutuminen on myös turvallisuusasia. Kylmettynyt ajaja muuttuu kankeaksi ja vahinkoja voi sattua herkemmin.

Rekikoiramatkailun lisääntyessä Reijo kuvitteli, että matkailijat valitsisivat tuotteen laadun mukaan, mutta kuvitelma ei ollut totta. Suuret välittäjäfirmat myyvät matka- ja alihankkijat tuottavat laadullisesti epätasaisia ohjelmapalveluita. Asiakkaalla ei välttämättä ole vertailukohteita, eikä hän siten osaa vaatia laatua. Keikkakoirien käyttö on lisääntynyt. Yritykset myyvät safareita joko kilometri- tai aikamääreellä, esimerkiksi 5, 15, 30 km, 2, 4, 8 tuntia tai 1–5 päivää. Huolestuttavaa yrityksiä kannalta on se, että hintataso on alalla laskenut.

Alalla ei ole tapahtunut suuria muutoksia koirien pidossa. Takapakkia on tullut, kun koiramäärällä korvataan laatua. Reijon mielestä ei ole taloudellista pitää huonoja koiria suurta määrää, kun pienemmällä määrällä hyviä koiria pärjää paremmin. Safareiden kysyntä on tuonut alalle lisää yrittäjiä ja tarhojen koot ovat kasvaneet. Koirat tekevät pitkiä työpäiviä eivätkä ne enää jaksa juosta iloisesti. Suurissa kenneleissä on myös ongelmana suuri työntekijöiden vaihtuvuus. Ulkomailta tulee seikkailuhenkisiä safarioppaita, jotka eivät välttämättä sovellu arktiseen ulkoilmatyöhön. Koirien kannalta hoitajan vaihtuminen on stressaavaa. Työntekijöiden olisikin olisi parantamisen varaa.

Reijon mielestä charter-ohjelmatuottajat tulisi laittaa tarkkaan valvontaseulaan ja ohjelman tarjoajilla pitäisi olla toiminnastaan ilmoitusvelvollisuus eläinsuojeluviranomaiselle. Suurten välittäjäfirmojen, matkajärjestäjien ja muiden rahoittajien pitäisi myös kantaa paremmin vastuunsa koirien elinolosuhteista ja turvallisuuskysymyksistä.

Reijo on huolissaan alueensa eläinlääkäripalveluista. Hänen mielestään ensiksi pitäisi saada kuntoon perusterveydenhuolto ennen kuin voidaan vaatia resursseja valvontaan. Reijo joutuu hakemaan peruseläinlääkäripalvelut pitkän matkan päästä oman kuntansa ulkopuolelta. Ajaminen tulee kalliiksi sekä vie kohtuuttomasti työaikaa. Kiireellisissä tapauksissa avunsaanti on hankalaa.

Reijo Jääskeläisen Polar Speed -kennel on toiminut kahdenkymmenen vuoden ajan Kittilässä. Yrittäjä on tehnyt ilmoituksen aluehallintovirastoon ammattimaisesta koirien pidosta. Reijon mukaan hänen kennelissään ei ole koko aikana tehty yhtään virallista eläinsuojeluviranomaisen tarkastusta. Eläinsuojelutarkastuksilta Reijo toivoo kokonaisvaltaista tarkastelua. Hänen mielestään se ei riitä, että viranomaisen käy tarhalla mittaamassa ketjut ja häkit ja katsastamassa kopit, vaan koko tuote tulee tarkastaa. Tuotteeseen kuuluu elinolosuhteiden lisäksi muun muassa laitteet, välineet, reet, valjaat, ruokinta, ajoreitit, yöpymispaikat, kuljetuskalusto sekä koirat. Eläinsuojelusäädökset olisivat hänen mielestään hyvä eriyttää lemmikki- ja työkoirien osalta. Tarkastajalta Reijo toivoo kykyä havainnoida eläimiä. Hän esittää, että kaikki olemassa olevat tuotteet testattaisiin sekä asiakkaiden että koirien kannalta. Testaajat voisivat toimia pienenä ryhmänä. Ryhmään pitäisi kuulua matkailu- sekä eläinsuojelualan asiantuntijoita. Tavoitteena olisi luoda laatusertifikaatti.

8.5 Rekikoirayrittäjä Aki Holckin haastattelu

Keskustelin Aki Holckin kanssa rekikoirayrittämisestä 21. lokakuuta koiratarhan kodassa Sinetässä. Akin rekikoirayritystoiminta on aloitettu 20.12.1990. Kahdenkymmenen ammattilaisvuoden aikana on koirien pidossa edistytty esimerkiksi terveydenhuoltopuolella. Yrittäjät panostavat enemmän koiriensa terveyteen huolehtimalla rokottamisesta ja loislääkinnästä. Aki kertoo itse oppineensa alasta paljon valjakkourheilun kautta. Kilpakoirat eivät saa menestystä ilman hyvää huoltoa ja ruokintaa, samat lainalaisuudet pätevät työkoiriin.

Huskypoint Oy Kämpälämällä on 230 koiraa. Rovaniemen Sinetän tarhalla asuu 100 ja Ylläksellä 130 koiraa. Ylläksen koirista 40 siirretään talven myötä Leville. Koiria kierrätetään eri työpisteissä tarpeen mukaan. Rovaniemen tarhaolosuhteita on tarkastettu eläinlääkärin rokottamiskäyntien yhteydessä. Käynneistä ei ole kirjoitettu tarkastuspöytäkirjoja. Ylläksellä kunnaneläinlääkäri tekee virallisen tarkastuksen vuosittain. Eläinlääkäripalveluihin yrittäjä on tyytyväinen.

Akin mielestä eläinsuojeluvälvonta ei ole yleisesti riittävää. Hän toivoisi viranomaisilta enemmän myös ohjeistusta ja neuvontaa. Valvontaa pitäisi tehostaa esimerkiksi koirien syystreeneihin. Liian monet koirat joutuvat joulusesonkiin töihin keskenkuntoisina tai jopa suoraan kesätauolta. Omistajat eivät ole tietämättömiä kunnan kohentamistarpeesta, vaan monille valmentaminen on vastenmielistä ja se aiheuttaa työvoimakuluja. Juoksutarhassa juoksuttaminen on hyvää kuntoilua, mutta se ei vastaa vetotreeniä, joka kehittää työlihakset.

Aki tunnustaa, ettei tunne kaikkia eläinsuojelusäädöksiä ja toivoo saavansa opas-kirjansen joskus käyttöönsä. Oppaaseen tulisi sisällyttää kaikki oleelliset asiat koirien hoidosta, elinolosuhteista sekä lainsäädännöstä paperi- ja sähköisessä muodossa. Sähköisessä muodossa päivittäminen olisi helpompaa. Uusille harjoittelijoille ja työntekijöille opas olisi ensiarvoisen tärkeä. Aki seuraa tarkasti Siperianhuskyyhdistyksen internetsivuja, koska sieltä hän saa tarvittavaa tietoa lakimuutoksista ja muista alaan liittyvistä asioista.

Eläinsuojelusäädännössä ollaan Akin mielestä menossa parempaan suuntaan. Hänestä koirilla pitää olla pitkillä safareilla matkakopit, oljet ja tarvittaessa lämpöta-
kitkin. Hän on rakentanut ajoreiteilleen kopit ja on ratkaisunsa hyvin tyytyväinen. Koppien ja lämpimän levon ansiosta koirien ruuankulutus on vähentynyt huomatta-
vasti eikä lapa- ja muita rasitusvammoja ole enää tullut. Matkailijat ovat tyytyväisiä, kun heidän ajokkinsa pääsevät koppiin lepäämään. Aki pukee myös ajojen tauoilla koirille lämpötakit.

Aki on miettinyt, että turistikeskusten alueille olisi hyvä rakentaa vuokrattavia koi-
ratarhoja. Vuokraustoiminta voisi olla lähinnä suurten matkanjärjestäjien toimintaa. Esimerkiksi Villi Pohjola tai muu vastaava yritys rakentaisi alihankkijoilleen vuok-
rattavia tiloja. Eläinsuojelusäädökset tulisivat paremmin täytetyiksi ja elinkeino
välttyisi ikävältä julkisuudelta. Vuokraustoiminnassa ja virallisissa eläinsuojelutar-
kastuksissa pitäisi olla reilu peli kaikkia yrittäjiä kohtaan.

Eläinsuojelusäädöksistä Aki muuttaisi koiran kytkinketjun pituutta lyhyemmäksi. Aki tyytyisi 2,5–3 metrin ketjuun 3,6 metrin sijaan. Hän ihmettelee, miksi ulkotar-
hassa koiralla saa olla vähemmän liikkumatilaa kuin ketjukoiralla. Hänen koiransa
asuvat pääsääntöisesti tarhoissa, mutta ketjupaikkojakin on käytössä. Samoin hän
kokee kuljetuskaluston koppien mitat liian suuriksi. Äkkitilanteissa koira voi heilua
ja loukata itsensä. Työkoirien osalta hän haluaisi eläinsuojelusäädösten eriyttämistä
hyötyeläinten lainsäädännön suuntaan. Akilla ja hänen kaikilla työntekijöillään on
eläinkuljettajan koulutus. Luvat ovat vielä hakematta, koska hakuprosessista on ol-
lut epäselvyyttä.

Huskypointin koirat juoksevat päivässä enintään 45 kilometriä kokopäiväsafaril-
la. Koirilla on safarin aikana lepo- ja ruokintahetket. Kysytyimmät tuotteet ovat
Rovaniemellä 15 kilometrin ja Ylläksellä 9 kilometrin lenkit. Valjakossa on 5–6 koi-
raa kahta asiakasta kohden.

Ajoreitit on tehty turvallisiin maastoihin ja asiakkaat saavat ajo-opetusta ennen ajoon
lähtöä. Opasta kohti on vain neljä valjakkoa. Opas ajaa joko koirilla tai moottorikel-
kalla edellä. Akin mielestä moottorikelkan käyttö tuo turvallisuutta. Kelkalla pääsee

siirtymään tarvittaessa nopeasti valjakon avuksi. Valjakot joutuvat ajamaan ajoittain reiteillä, joissa on muitakin kulkijoita. Silloin kelkkaopas kulkee edellä varmista-
massa tietä ja varoittamassa vastaan tulijoita koiravaljakoista. Rutinoituneet koirat ja
kunnossa oleva rekikalusto on turvallinen yhdistelmä. Mäkisiä maastoja vältetään.
Yrityksen asiakkaille on tapahtunut vain vähän lieviä tapaturmia. Turistiajossa on
koko toiminnan aikana loukkaantunut kaksi koira.

Koiravahvuudesta poistuu vuosittain noin viisitoista koira ja pentuja syntyy tilalle
suurin piirtein sama määrä. Pentueet syntyvät lämmitetyssä kopissa. Pentuja syn-
tyy vain oman yrityksen tarpeisiin, eikä koiria muutoinkaan myydä. Koirat tekevät
töitä 8–10 vuoden ikään asti. Vanhat koirat juoksevat helpompia reittejä ja opettavat
samalla nuoria koiria työhön.

Tarhalla asuminen on ehdottoman tarpeellista. Aki kertoo nukkuvansa hyvin, mutta
kuulee heti koirien äänestä, jos jokin asia on pihalla huonosti. Hänellä on aina vaat-
teet ja otsalamppu helposti saatavilla tarkastusta varten. Aki uskoo, että koirat tun-
tevat elämänsä turvalliseksi, kun ihminen asuu samalla tontilla. Isännättömät tarhat
ovat viime aikoina lisääntyneet eikä vastuunkantajaa tarhoilta löydy. Työntekijöiden
vaihtuvuus vaikuttaa myös koirien rutiineihin. Koirien jalostukseen ei isännättö-
missä kenneleissä kiinnitetä huomiota ja vahinkopentueita syntyy liikaa.

Rekikoiratoiminnan kulta-ajat ovat todennäköisesti jo takanapäin, mutta työnteolla
ja hyvillä koirilla toiminnasta saa toimeentulon. Aki uskoo, että konkurssesakin on
vielä luvassa. Hän on yritysneuvojan ohjeistuksen mukaisesti hajauttanut myynti-
ään niin, ettei yhdelläkään suurella matkanjärjestäjällä ole kahtakymmentä prosent-
tia koko hänen myynnistään. Hän tarjoaa palvelujaan useammalle suurelle yrityk-
selle sekä tekee myös itse suoria kauppoja. Asiakkaita ajelutetaan myös kesäaikaan.
Aki on silmin nähden tyytyväinen toimintaansa. Seuraavana hankintana hän suun-
nittelee uuden rehukeittiön rakentamista. Ruokinta on tärkeä ja oleellinen asia ja
siihen tulee panostaa. Rehujen käsittely ja varastointi pitää hoitaa huolella. Rehuja
tilataan suurelle koiramäärälle kerrallaan tuhansia kiloja kuivamuonana sekä pa-
kasteina.

Aki ja vaimonsa Malla työntekijöineen valmistautuvat tulevaan työ- ja kilpailukau-
teen. Edessä on valjakkokilpailuja Ranskassa sekä Norjassa, työajoja Rovaniemellä,
Ylläksellä ja Levillä. Tekemistä riittää jokaiselle päivälle. Syystreenit tulevaa kautta
varten ovat nyt ajankohtaisia. Jutustelun ja kahvittelun lomassa Aki ehtii kertomaan
sähkömiehelle toivomuksiaan. Paikat on pidettävä kunnossa ja mielestäni jokimai-
semassa Huskypointin tila näyttää hyvältä.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksessa loin eläinsuojellisen katsauksen Lapin rekikoirien elinolosuhteista. Tutkimuksessa keräsin tietoja virallisista eläinsuojelutarkastuskertomuksista sekä yrittäjien ja eläinsuojeluvalvojen haastatteluista. Tutkimuksen taustaksi esittelin eläinsuojelulainsäädäntöä, seuraamuksia, eläinsuojeluvalvonnan organisaatiota sekä rekikoirahanketta.

Rekikoirahankkeen eläinsuojelutarkastuskertomuksista kävi ilmi, että hieman vajalla puolella tarkastetuista kenneleistä oli eläinsuojellisia puutteita. Tarkastavat eläinlääkärit antoivat yrittäjille määräyksiä korjata puutteita, jotka pääsääntöisesti liittyivät koirien koppeihin, kytkentään, tarhoihin ja majoittumiseen kuljetusvälineessä. Kiireellisiin toimenpiteisiin ei tarhoilla tarvinnut ryhtyä. Lievemmistä puutteista tarkastajat antoivat ohjeita ja neuvoja.

Eläinsuojelutarkastusten yhteydessä testattiin hankkeeseen laadittua tarkastuslomaketta. Kaikki tarkastavat eläinlääkärit käyttivät sitä apunaan ja tarkastuskohteissa kiinnitettiin huomiota samoihin seikkoihin. Lomakkeesta huolimatta jokaisella tarkastajalla oli mahdollisuus tulkita säädöksiä persoonallisella tavallaan. Lomakkeen sisältöä parannettiin hankkeen aikana.

Rekikoirahankkeen yhtenä tavoitteena oli yhtenäistää tarkastuskäytänteitä. Eläinlääkärit saivat koulutuspäivillä tietoa rekikoirahankkeen tavoitteista, tarkastuskäytänteistä, lomakkeen käytöstä sekä yhteistä palautetta tarkastuksista. Yhteneväisistä tarkastuskäytänteistä tulee edelleen keskustella eläinlääkäreiden keskuudessa ja kaikkien tarkastajien pitäisi sitoutua yhteiseen linjaukseen. Maa- ja metsätalousministeriön ja elintarviketurvallisuusviraston tulisi ohjeistaa tarkastajia lain tulkintalinjoissa. Toisena vaihtoehtona on lakien täsmentäminen, jolloin tulkinnalle jäisi vähemmän sijaa.

Hankkeen aikana tarkastettiin osa Lapin alueella toimivista rekikoirakennelöistä. Suuria koirayksiköitä jäi tarkastuksen ulkopuolelle. Tutkimuksessa ei käynyt selville, mitkä olivat tarkastuskohteiden valintakriteerit. Tarkastukset tehtiin etukäteen ilmoittamalla. Pistotarkastuksilla olisi saanut luotettavamman kuvan kenneleiden toiminnasta.

Tarkastusten ulkopuolelle jäivät myös rekikoirasafarit, jotka ovat tärkeä osa rekikoiratoiminnan tuotetta. Haastatteluissa kävi ilmi, että koirien safariolosuhteet ovat hyvin erilaisia eri yrittäjillä. Osalla yrittäjistä on safarireittien varrella matkakopit, osa kytkee koiransa suojaisaan maastoon eristävän patjan päälle ja osa koirista makaa lumiekipissä ilman mitään suojaa. Jotkut yrittäjät pukevut koiriensa ylle lämpötakit tai käärivät koirat huopiin. Koirien säänkestävyys perustuu paljolti turkin laatuun sekä ruokintaan ja nesteytykseen. Jatkohankkeeksi ehdotan safariajojen ja -olosuhteiden tarkastusten harjoittelua sekä tarkastusten lisäämisen vuosittaisten tarkastusten yhteyteen.

Rekikoirayrittäjillä ja yritysten työntekijöillä on ilmeistä tietämättömyyttä eläinsuojelulainsäädännön sisällöstä. Vankat uskomukset ja vanhat tavat mahdollisesti jarruttavat säädösten omaksumista ja hyväksymistä. Uskon, että yrittäjät ottavat vastaan päivitettyä tietoa eläinsuojelulainsäädännöstä ja hyviä ohjeita rekikoirien pidosta. Luentotilaisuuksien lisäksi ehdotan, että jatkohankkeena laaditaan opas, jota voisivat hyödyntää eläinsuojeluviranomaiset, vapaaehtoiset eläinsuojeluvalvojat sekä rekikoiralalla työskentelevät. Myönteisenä suuntauksena näen sen, että rekikoirahankkeen aikana läänineläinlääkärit ovat aktivoituneet tiedottamaan rekikoirayrittäjiä.

Rekikoiratoimintaa on harjoitettu Lapissa noin kahdenkymmen vuoden ajan. Vasta vuodesta 2008 alkaneessa rekikoirahankkeessa on kiinnitetty tarkemmin huomiota rekikoirien elinolosuhteisiin. Yritysten ja koirien määrät ovat lisääntyneet ja toiminta on suhteellisen villiä. Viranomaisten olisi pitänyt alusta lähtien puuttua epäkohtiin ja ohjata toimintaa niin, että jo suunnittelu- ja rakennusvaiheessa olisi eläinsuojelunäkökohdat tarkastettu ja toteutettu lain edellyttämällä tavalla. Jälkikäteen puuttuminen aiheuttaa yrittäjille kustannuksia, kun tiloja ja rakenteita joudutaan muuntamaan lainsäädäntöä vastaaviksi. Rekikoirayrittäjillä on toisaalta ollut velvollisuus ottaa selvää yksityiskohdista ennen toiminnan aloittamista. Kaikki rekikoirakennelöt sekä safarit kuljetusvälineineen tulisi tarkastaa vähintään kerran vuodessa joko viranomaisten tai vapaaehtoisten eläinsuojeluvalvojen voimin.

Hyvän kokonaistuotteen tarjoavat yritykset tulevat varmemmin menestymään rekikoiralalla. Eläinten hyvät elinolosuhteet, käsittely ja hoito vaikuttavat monella tavalla yrityksen imagoon, myyntiin ja työviihtyisyyteen.

Suomen eläinsuojelulainsäädäntö suojaa kaikkia koiria tasavertaisesti, myös rekikoiria. Eläinsuojelusäädökset mahdollistavat koirille vähintäänkin siedettävät elinolosuhteet sekä vaativat riittävää hoitoa ja hyvää käsittelyä. Eläinsuojelusäädöksiä tulisi mielestäni täsmentää niin, että tulkintamahdollisuudet vähenisivät. Eläinsuojelulliset ongelmat syntyvät siitä, että eläinsuojelulainsäädäntöä ei tunneta riittävästi tai sitä ei haluta muutoin noudattaa. Eläinsuojeluvalvonnassa on myös tehostamisen tarvetta. Eläimen omistaja ja hoitaja on ensisijaisesti vastuussa eläinsuojelusäädösten hengen toteutumisesta. Lähtökohtana tulisi olla hyvä eläintenpito joka vähentäisi valvonnan tarvetta.

Rekikoirahankkeen ja tämän opinnäytteeni jatkohankkeeksi ehdotan rekikoiratoiminnan tarkastusoppaan laatimista. Opas yhtenäistäisi ja helpottaisi eläinsuojeluvalvontaviranomaisten ja -valvojien työtä sekä toimisi ohjeena rekikoirayrittäjille ja heidän työntekijöilleen. Yhteisenä tavoitteena olkoon terve ja hyvinvoiva rekikoira.

LÄHTEET

KÄYTETYT, TEOKSET, HAASTATTELUT JA ARTIKKELIT

- Heimonen-Kauppi, T. – Kuosmanen, S. – Lehtonen, T. – Löfgren-Eriksson, J. – Mikkonen, T. – Haapa, M. – Welling, A. 2007. Eläinten terveys- ja hyvinvointivalvontaohjelma 2008. Eviran julkaisuja 23/2007.
- Husa, J. – Mutanen, A. – Pohjolainen, T. 2008. Kirjoitetaan juridiikkaa. Ohjeita oikeustieteellisten kirjallisten töiden laatijoille. 2., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.
- Kouvolan Sanomat 12.3.2010. Hesy vaatii eläinsuojelueläinlääkäriä jokaiseen kuntaan.
- Lapin matkailun turvallisuusjärjestelmä – koulutus, verkosto ja ennakointi -hanke. 2009. Esite. Osoitteessa <http://optima.lapinkampus.fi/learning/id292/bin/user?rand=38949>. 12.9.2010.
- Leinonen, A. J. 2008. Lapin rekikoirayritykset tarkastetaan. Koiramme-lehti 4/2008, 16–19.
- Mäkinen, R. 2008. Ilta-Sanomat. 10.12.2008. Osoitteessa <http://www.iltasanomat.fi/uutiset/kotimaa/uutinen.asp?id=162437> 3. 8.7.2009.
- Northern Gate Safaris. Osoitteessa <http://www.northerngatesafaris.com/index.html>. 14.10.2010.
- Pasula, N. 2010. Ranskalaiset husky-yrittäjät majoittuivat Pajulammelle. Lapin Kansa 29.9.2010.
- Pirinen, P. 2010. Läänieläinlääkärin haastattelu 1.10.2010.
- Ruotsalo, M. 2003. Eläinsuojelulain vastaisten tekojen kriminalisointi Suomessa. Syventävien opintojen tutkielma. Oikeustieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto.
- Sallinen, A. 2010. Koiravaljakkomatkailun pioneerin pelko toteutui. Lapin Kansa 19.5.2010, 6.
- SEY 2010a. Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry. Osoitteessa http://www.sey.fi/elainsuojelu/seyn_elainsuojelupalvojat. 16.9.2010.
- SEY 2010b. Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry. Vuosikertomus 2009. Ekenäs Tryckeri Ab 2010.
- SEY 2010c. Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry. Vuosikertomukset 2002–2008. Osoitteessa http://www.sey.fi/seyn/seyn_toiminta/vuosikertomukset. 16.9.2010.
- Suomen Kennelliitto ry 2009. Siperianhusky, rotumääritelmä. Osoitteessa: <http://www.kennelliitto.fi/NR/rdonlyres/7093AA4D-1A36-4B72-A973-659C69606FF1/0/siperianhusky117.pdf>. 3.10.2010.
- Suomen Kennelliitto ry 2010a. Kennelneuvoja opastaa kasvattajia ja koirien omistajia. Osoitteessa <http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/kennelneuvonta/etusivu.htm>. 17.9.2010.

- Suomen Kennelliitto ry 2010b. Kennelliiton säännöt. Osoitteessa <http://www.kennelliitto.fi/NR/rdonlyres/B01CCE8C-58D7-4213-921A-D375C3E3F918/0/kennelliittosaannot2007.pdf>. 17.9.2010.
- Suomen Valjakkourheilijoiden Liitto ry 2009. Alaskanhusky. Osoitteessa <http://www.vul.fi/valjakkorotuja.htm#alaskanhusky>. 2.7.2009.
- Tiainen, J. – Mäkelä, P. (toim.) 1993a. Uusi tietosanakirja. Osa 1. Jyväskylä: Gummerus Oy.
- Tiainen, J. – Mäkelä, P. (toim.) 1993b. Uusi tietosanakirja. Osa 3. Jyväskylä: Gummerus Oy.
- Vehmas, M. 2010. Kaksilauttasesta löytyi kymmenittäin koiranraatoja. Lapin Kansa 18.5.2010, 3.
- Vehviläinen, M. 2010. Törkeä eläinsuojelurikos on kuollut kirjain jo syntyessään. Aamulehti 5.7.2010. Osoitteessa <http://www.aamulehti.fi/uutiset/kotimaa/torkea-elainsuojelurikos-on-kuollut-kirjain-jo-syntyessaan/183528>. 3.11.2010.
- Ylisirniö, H. 2010. Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liiton toiminnanjohtajan haastattelu 17.9.2010.

VIRALLISLÄHTEET

- Elintarviketurvallisuusvirasto Evira – Lapin lääninhallitus, 2008. Sopimus tulostavoitteista vuodelle 2008. Dnro 8642/000/2007.
- Elintarviketurvallisuusvirasto Evira – Lapin lääninhallitus, 2009. Sopimus tulostavoitteista vuodelle 2009.
- Evira 2010a. Eläinsuojelu kuljetuksissa. Ei-kaupallinen kuljetus. Osoitteessa http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainsuojelu_ja_elainten_pito/elainsuojelu_kuljetuksissa/ei-kaupalliset_kuljetukset/. 1.11.2010.
- Evira 2010b. Eläinten kuljetus. Osoitteessa http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet_ja_terveys/hyvinvointi/elainten_kuljetus/. 9.9.2010.
- Evira 2010c. Eläinten tuonti ja vienti. Osoitteessa http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet_ja_terveys/tuonti_ja_vienti/. 20.9.2010.
- Evira 2010d. Muutoksia lemmikkieläinten maahantuontia koskevaan lainsäädäntöön. Osoitteessa http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet_ja_terveys/tuonti_ja_vienti/tuonti_eu_n_ulkopuolelta/koirat__kissat_ja_fretit/koirien__kissojen_ja_frettien_ei_kaupallinen_tuonti_suomeen_eu_n_ulkopuolisista_maista/. 20.9.2010.
- Evira 2010e. Peruseläinlääkäripalvelu. Osoitteessa <http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainlaakaripalvelut/peruselainlaakaripalvelu/>. 3.11.2010.
- Evira 2010f. Tiedote 9.8.2010. Joka toinen epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus johti toimenpiteisiin vuonna 2009. Osoitteessa http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet_ja_terveys/ajankohtaista/?bid=2156. 26.8.2010.
- HE 97/2010 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi rikoslain 17 luvun muuttamisesta ja eläintenpitokieltorekisteristä sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta. Osoitteessa <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2010/20100097>. 20.10.2010.
- HE 99/2010 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle kuluttajaturvallisuuslaiksi ja laiksi rikoslain 44 luvun 1 §:n muuttamisesta. Osoitteessa <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2010/20100099>. 4.10.2010.
- Lapin lääninhallitus 2008. Pirinen, P. Rekikoirahankkeen tarkastuslomake.
- Lapin lääninhallitus 2009a. Saavalainen, E. Rekikoirahankeraportti.

Lapin lääninhallitus 2009b. Tarkastuskohderaportti Lapin läänin kenneleistä. Tulostettu 19.5.2009.

Lääninhallitus. Arkisto. Rekikoirahankeen valokuvia 2008–2009.

Maa- ja metsätalousministeriö 2010. Lemmikkieläimen hävittäminen. Osoitteessa <http://wwwb.mmm.fi/el/art/sivutuote/havittaminen.html#6>. 3.10.2020.

Pirinen, P. 2008a. Määräyskirje Lapin kunnaneläinlääkäreille 29.2.2008.

Pirinen, P. 2008b. Kirje Rekikoirien pitopaikkojen tarkastamisesta. S.1573 B. 26.11.2008.

Pirinen, P. 2009. Kirje ilmoituksenvaraisille rekikoiratoimijoille. S.911 B. 23.9.2009.

LIITTEET

REKIKOIRAHANKKEEN TARKASTUSLOMAKE

LIITE 1

Aluehallintovirasto

Lappi

Tarkastuspaikka ja tarkastuspäivä:

Yrityksen/kennelin nimi:

Omistaja/yhteyshenkilö:

Koirat:

- Koirien lkm yhteensä:
- Koirien lkm roduittain:

Lakisääteiset tarkastettavat

Yleiset vaatimukset:

- Koirat soveltuvat (rodultaan) jatkuvaan ulkona olemiseen kyllä ei
- Koirat voidaan tarkastaa ja hoitaa vaikeuksista kyllä ei
- Koiran pitopaikka* on koirille sopiva kyllä ei
*esim. tarhan pohja tai muu liikkumatila
- Lisätietoja:

Tietulle paikalle kytkettynä pidettävät koirat:

- Muutoin kuin tilapäisesti kytkettynä pidettävällä koiralla on liikkumatilaa vähintään 40 m²* kyllä ei
* Ympyrän pinta-ala on noin 40 m², jos säde on 3,6 m
- Pääseekö koiran kytkin kiertymään puun, tolpan tai vastaavan esteen ympärille? kyllä ei
- Onko alle 1-vuoden ikäisiä koiria kytkettyinä muutoin kuin tilapäisesti? kyllä ei
- Lisätietoja:

Koirankoppi tai sitä vastaava säänsuoja:

- Kaikilla koirilla on käytössään sopiva koppi tai muu säänsuoja kyllä ei
- Seinät, katot ja lattiat ovat -tiivitä kyllä ei
-lämpöeristettyjä* kyllä ei
 ei tarvetta

*Lämpöeristys vaaditaan ainakin niissä tapauksissa, joissa koirilla ei ole turkissaan kunnan pohjavillaa

- Pohja on irti maanpinnasta kyllä ei
- Kopin ilmanlaatu ja lämpötila ovat koiralle sopivat kyllä ei
- Kulkuaukko -aiheuttaako koiralle vahingoittumisen vaaraa? kyllä ei
-varustettu läpällä kyllä ei
 ei tarvetta
- Kopin lattia on puhdas ja kuiva kyllä ei
- Koiralla on käytössään makuualusta kyllä ei
- Lisätietoja:

Koiran ulkotarha:

- Koirien ulkotarhat ovat kooltaan vähintään valtioneuvoston asetuksen 674/2010 mukaiset kyllä ei
- Verkon kunto Kunnossa kyllä ei
- Lisätietoja:

Koirien lukumäärä	Pinta-ala (m ²) Koiran (koirien) keskimääräinen paino					
	5 kg ja alle	10 kg	20 kg	30 kg	40 kg	50 kg ja yli
1	5	6	8	10	15	16
2	5	8	10	14	18	20
3	6	10	13	17	22	24
4	8	12	15	20	26	28
5	8	14	18	24	30	32
6	10	16	20	26	34	36

Koiran pitoon tarkoitettu häkki:

- Koirien häkit ovat kooltaan vähintään valtioneuvoston asetuksen 674/2010 mukaiset kyllä ei
- Verkon kunto Kunnossa kyllä ei
- Lisätietoja:

Koirien lukumäärä	Pinta-ala (m ²) Koiran (koirien) keskimääräinen paino					
	5 kg ja alle	10 kg	20 kg	30 kg	40 kg	50 ja yli
1	2,0	2,0	2,5	3,5	4,5	5,5
2	2,0	2,5	3,5	4,5	6,0	7,5
3	2,0	3,5	4,5	6,0	7,5	10,0
4	2,5	4,0	5,5			
5	3,0	5,0	6,5			
6	4,0	5,5				
7	4,5	6,0				

Synnytys ja pentujen hoito:

- Miten järjestetty?

- Kunnossa kyllä ei

Muuta tietoa (jos havaitaan puutteita, annetaan määräys)**Ruokinta**

- kerrat/pv Millä ruokitaan?

Juotto

- kerrat/pv Onko vettä vapaasti saatavilla? kyllä ei

Rehujen, pakasteiden ym. säilytys ja varastointi:

- Kunnossa kyllä ei
- Lisätietoja:

Koirien kuljetus:

- Kuljetetaanko yli 65 km matkoja esim. turistikeskuksiin kyllä ei
 - valjakkoajelua varten kyllä ei
 - Onko lupa eläinten kuljettamiseen (jos kuljettaa yli 65 km) kyllä ei*
- *Ohjeistetaan hakemaan lupaa lääninhallituksesta

Kirjanpito

- Tarhalla pidetään kirjaa

-koirien työpäivistä	☐ kyllä ☐ ei
-ajomatkoista	☐ kyllä ☐ ei
-lepovuoroista	☐ kyllä ☐ ei
-sairauksista	☐ kyllä ☐ ei
-rokotuksista	☐ kyllä ☐ ei
-loishäädöistä ja muista lääkityksistä	☐ kyllä ☐ ei
-synnytyksistä	☐ kyllä ☐ ei
-kiimoista	☐ kyllä ☐ ei
- Lisätietoja:

Safariolosuhteet

- Onko yövyttäessä kopit/säänsuojat käytössä? kyllä ei
- Pidetäänkö koiria matkaketuissa yli 1 tunnin ajan? kyllä ei
- Käytetäänkö koirilla loimia/takkeja? kyllä ei
- Ajovarusteiden, valjaiden ja kytkimien kunto? kyllä ei
Kunnossa
- Lisätietoja:

Muita havaintoja tai huomioita:

Ansiokkaassa Rovaniemen ammattikorkeakoulun opinnäyte-työssä Suojelevatko eläinsuojelusäädökset rekikoiria tuotetaan tietoa matkailuun liittyvien palveluiden laadun ja turvallisuuden johtamisen tueksi.

Eija Saavalainen on selvittänyt eläinsuojelulainsäädännön ja -valvonnan toteutumista Lapin rekikoiraominnassa. Opinnäyte-työssä on kartoitettu rekikoirien elinoloja niin kenneleissä, safareilla kuin kuljetuksissa. Lisäksi työssä on kerätty tietoa kunnan-eläinlääkäreiden tarkastuskäytänteistä ja tuotu esille rekikoiriin liittyviä eläinsuojelusäädöksiä, rikosoikeudellisia seuraamuksia ja eläinsuojeluvalvonnan näkökohtia.

Työssä välittyy tekijän omakohtainen kokemus alasta. Tunteita-kin herättävästä aiheesta on kirjoitettu avoimesti, pohdiskelevasti ja havaintojen siivittämin kertomuksin. Työtä varten on haastateltu alan yrittäjiä ja eläinsuojeluvalvoja. Tutkimuksen perusteella on aloitettu työ eläinsuojelutarkastusten yhtenäistämiseksi sekä rekikoirayrittäjien koulutuksen tehostamiseksi.

Kirja on tarkoitettu eläinsuojeluviranomaisille, mutta sitä voidaan oivallisesti hyödyntää myös alan yrittäjien koulutuksessa sekä oppimateriaalina alan ammatillisessa ja korkeakoulutuksessa.

ISSN: 1239-7733

ISBN: 978-952-5923-00-1 (nid.)

ISBN: 978-952-5923-01-8 (PDF)
